

Pekka Myller

Nuorisovaltuuston perustaminen Jyväskylässä

Opinnäytetyö
Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

Marraskuu 2009

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU

Mikkeli University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

 MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU <small>Mikkeli University of Applied Sciences</small>		Opinnäytetyön päivämäärä 2.12.2009
Tekijä(t) Pekka Myller	Koulutusohjelma ja suuntautuminen Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma	
Nimeke Nuorisovaltuuston perustaminen Jyväskylässä.		
Tiivistelmä Tämä opinnäytetyö käsittelee nuorten vaikuttamis- ja kuulemisjärjestelmiä ja niiden tehtäviä, mahdollisuuksia, haasteita sekä toimintaperiaatteita kunnissa. Työn tavoite oli löytää kehitystehtäviä ja ohjeita sekä tunnistaa haasteita, joita tulisi ottaa huomioon nuorten vaikuttajaryhmiä perustettaessa ja ohjattaessa. Aihe oli ajankohtainen, sillä nykyiseen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmaan on asetettu tavoitteeksi, että vuoden 2010 loppuun mennessä Suomen jokaisessa kunnassa on lasten ja nuorten kuulemis- ja vaikuttamisjärjestelmä. Työ toteutettiin seuraamalla Jyväskylän nuorisovaltuuston perustamisprosessia sen suunnitteluvaiheesta syksystä 2008 ensimmäisen virallisen nuorisovaltuuston toiminnan alkamiseen syksyyn 2009 asti. Aineisto kerättiin haastattelemalla kolmea toiminnassa mukana ollutta nuorta ja kahta nuorisovaltuustoa ohjaavaa nuorisotyöntekijää sekä Suomen nuorisovaltuustojen liiton puheenjohtajaa. Kehitystehtäviä laadittiin ja haasteita tunnistettiin työn teorian ja haastatteluiden tulosten perusteella. Nuorisovaltuustoja ja muita vaikuttamis- ja kuulemisjärjestelmiä tulisi perustaa sille periaatteelle, että nuoret pääsevät aidosti osallistumaan päätöksentekoon ja tuntisivat vaikuttajaryhmän omakseen. Moniammatillista yhteistyötä nuorten osallisuuden parissa työskentelevien aikuisten kesken tulisi kehittää. Yksittäisenä merkittävimpänä haasteena ja kehitystehtävänä nähtiin tiedotus nuorten vaikuttamis- ja kuulemismahdollisuuksista ja -oikeuksista.		
Asiasanat (avainsanat) nuorisovaltuusto, osallisuus, osallistuminen, vaikuttaminen, vaikuttajaryhmät		
Sivumäärä 49 sivua + liitteet 5 sivua	Kieli Suomi	URN URN:NBN:fi:mamk-200935321
Huomautus (huomautukset liitteistä)		
Ohjaavan opettajan nimi Sari Miettinen	Opinnäytetyön toimeksiantaja Jyväskylän kaupunki, nuorisopalvelut	

DESCRIPTION

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>		Date of the bachelor's thesis December 2 nd , 2009
Author(s) Pekka Myller	Degree programme and option Degree Programme in Civic Activities and Youth Work	
Name of the bachelor's thesis Founding Youth Council in Jyväskylä		
Abstract This bachelor's thesis debates on youth influencing and hearing systems and their purposes, possibilities, challenges and acting principles in communities. The goal of the thesis was to find developing tasks and guidelines and identify challenges that should be taken in consideration when founding and leading youth participation groups. The subject was topical for it has been set as an objective in the current Child and Youth Politics Development Program that every community in Finland is to have a youth influencing and hearing system by the end of the year 2010. The study was carried out by observing the founding process of Jyväskylä's youth council from its planning phase in fall 2008 to the starting of the activity of the first official youth council in fall 2009. The material was gathered by interviewing three young persons involved the activity, two youth workers leading the youth council and the chairman of the Youth Council Union of Finland. Development tasks were written out and challenges identified according the theoretical basis of the work and the conclusions of the interviews. Youth Councils and other influencing and hearing systems should be founded on the principle that young people could genuinely participate in decision making and have a sense of belonging in the participation group. Multiprofessional cooperation should be developed among adults working with youth participation. A single most formidable developing task and challenge was found out to be how to inform young people about their possibilities and rights to participate and to be heard.		
Subject headings, (keywords) youth council, involvement, participation, influencing, participation groups		
Pages 49 pages + 5 appendix	Language Finnish	URN URN:NBN:fi:mamk-200935321
Remarks, notes on appendices		
Tutor Sari Miettinen	Bachelor's thesis assigned by City of Jyväskylä, youth services	

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO.....	3
2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA	4
2.1 Taustadokumentit	5
2.1.1 YK:n lapsen oikeuksien sopimus.....	5
2.1.2 EU:N nuorisopolitiikan uudet tuulet.....	5
2.1.3 Kunta-, nuoriso- ja lastensuojelulaki	7
2.1.4 Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007 - 2011	8
2.2 Opinnäytetyön keskeinen käsitteistö	8
2.2.1 Osallisuus.....	8
2.2.2 Kasvatuksellinen näkökulma osallisuuteen	10
2.2.3 Kuuleminen.....	12
2.2.4. Osallistuminen	13
2.2.5 Vaikuttaminen.....	14
3 NUORET KUNTAVAIKUTTAJINA.....	14
3.1 Vaikuttajaryhmät	15
3.2 Mihin nuoret haluavat vaikuttaa.....	17
3.3 Nuorten vaikuttamismahdollisuuksien lisäämisen merkitys	18
3.4 Nuva ry. ja muut yhteisötyötahot	19
4 OPINNÄYTETYÖN TEHTÄVÄ	20
5 JYVÄSKYLÄN NUORISOVALTUUSTO	21
5.1 Kuntaliitos	21
5.2 Nuorten Ääni ja Nuorten foorumi	22
5.3 Toimintaperiaatteet	23
6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	24
6.1 Perustamisprosessi	24
6.1.1 Nuorten työryhmä	25
6.1.2 Kokoukset ja matkat	26
6.2 Haastattelut.....	29
7 HAASTATTELUIDEN TULOKSET	31
7.1 Osallisuuskasvatus	31

7.2 Osallistumisen merkitys nuorille.....	32
7.3 Aiemman toiminnan luoma pohja.....	33
7.4 Nuorisotyöntekijän rooli ja tehtävä	34
7.5 Valintamenettely	35
7.6 Nuorisovaltuutettujen tehtävä ja vastuu	36
7.7 Kehitystehtäviä ja haasteita	37
7.8 Nuorisotyöntekijöiden ammatillinen kasvu	38
8 YHTEENVETO	39
8.1 Osallistuminen nuorten näkökulmasta	39
8.2 Nuorten vaikuttajaryhmät.....	40
8.3 Aikuisen rooli.....	40
8.4 Nuorisovaltuustotoiminnan kehittäminen ja haasteet	41
9 POHDINTAA.....	42

1 JOHDANTO

Osallisuuskasvatuksesta ja nuorten vaikuttamis- ja kuulluksi tulemisen mahdollisuuksien edistämisestä on tullut keskeinen osa nykyajan nuorisotyötä paitsi erilaisten projektien ja hankkeiden kautta, myös perustamalla nuorten vaikuttajaryhmiä joista pyritään saamaan nuorten osallisuuden pysyvä muoto kuntiin. Nuorten vaikuttajaryhmien asialistoille kuuluvat mitkä tahansa nuoria koskettavat asiat kunnassa. Osallisuuskasvatuksen tehtäviin kuuluu muun muassa eri vaikuttamiskeinojen ja -käytänteiden opettaminen, nuorten kiinnittäminen yhteiskuntaan demokratiakasvatuksen ja osallistamisen keinoin sekä näiden kautta syrjäytymisen ehkäiseminen. Lisäksi nuorten vaikuttajaryhmien toiminnassa korostuu myös nuorten äänen kuuluviin saaminen ja sukupolvien välinen yhteistyö vaikuttajaryhmän toimiessa kuulemis- ja tiedottamiskanavana nuorten ja aikuisten sekä päättäjien välillä.

Nuorisolakiin (72/2006) on kirjattu velvoite järjestää nuorille mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua alueellista ja paikallista nuorisopolitiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn sekä kuulla nuoria heitä koskevissa asioissa. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelma 2007 - 2011 taas korostaa aidon kuulemisen ja osallisuuskasvatuksen aikaisen aloittamisen tärkeyttä. Ohjelman eräänä tavoitteena on, että vuoden 2010 loppuun mennessä jokaisessa Suomen kunnassa on 5 - 17 -vuotiaiden lasten ja nuorten vaikuttamis- ja kuulemisjärjestelmä, joka toimii ikäkausien edellytysten mukaisesti. Lisäksi toimenpiteenä ohjelmassa esitetään nuorten ottaminen mukaan alueelliseen ja paikalliseen päätöksentekoon, toimeenpanoon ja seurantaan. Käytännössä tämä voi tarkoittaa muun muassa nuorten kuulemisjärjestelmän valtuuttamien nuortuen oikeutta osallistua lautakuntien työskentelyyn nuoria koskevissa asioissa.

Tämä opinnäytetyö käsittelee nuorten vaikuttamis- ja kuulemisjärjestelmiä, niiden tehtäviä, mahdollisuuksia, haasteita sekä toimintaperiaatteita kunnissa. Lisäksi tarkoitukseni on pohtia ja laatia kehittämistavoitteita nykyisille ja tuleville järjestelmille. Tarkastelen Jyväskylään vuoden 2009 alussa perustettua nuorisovaltuustoa sekä kuvaan sen perustamisprosessia ja toimintaperiaatteita. Kyseinen nuorisovaltuusto on tarkoitettu 13 - 20 -vuotiaille. Se perustettiin Jyväskylän kaupungin ja entisen maalaiskunnan sekä Korpilahden kuntaliitoksen yhteydessä ja se koostui väliaikaisesti kahden nuorten vaikuttamiskanavan, entisen maalaiskunnan Nuorten Äänen ja vanhan kaupungin Nuorten Foorumin aktiiveista ja hallituksen

kaupungin Nuorten Foorumin aktiiveista ja hallituksen jäsenistä. Eräänä tarkastelun ja arvioinnin kohteena on myös ensimmäisen varsinaisen valtuuston ja hallituksen valintamenettely syksyllä 2009.

Tutkimuksen ajankohtaisuus ja tarpeellisuus on perusteltua lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmaan asetetun tavoitteen johdosta. Monien muiden tutkimusten tavoin tarkoitus on myös jakaa kokemuksia ja näkemyksiä nuorten vaikuttamis- ja kuulemisjärjestelmistä sekä kehittää sitä niin nuorten kuin mukana olevien nuorisotyöntekijöidenkin ammatillisesta näkökulmasta. Keskeisiä teemoja ovat esimerkiksi nuorten ja nuorisotyöntekijöiden rooli ja vastuu vaikuttajaryhmissä. Pysin myös löytämään uusia näkökulmia ja kehitystehtäviä vaikuttamis- ja kuulemisjärjestelmien tueksi ja kehittämiseksi.

Keskeisimmäksi tuloksia yhdistäväksi teemaksi työssä nousee se, kuinka nuorten vaikuttajaryhmää tulisi ohjata siten, että nuoret kokisivat sen omakseen, sillä olisi riittävä arvovalta ja legitimeetti. Tulokset liittyvät suurilta osin tehtyjen haastattelujen kautta Jyväskylän nuorisovaltuuston toimintaperiaatteisiin. Lopuksi tulen myös pohtimaan, mitä ovat tärkeimmät haasteet ja kehitystehtävät, jotka tulisi tulevaisuudessa ottaa huomioon nuorten vaikuttamis- ja kuulemisjärjestelmiä ohjattaessa ja kehittäessä.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA

Nuorten osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen on nuorisopoliittinen tavoite, jonka juuret ovat 1960 ja -70 -luvulla kasvaneissa aktiivisen kansalaisuuden ja osallistumisen ajatuksissa sekä politisoituneessa nuorten näkökulman painotuksessa. Näiden ajatusten vaaliminen ei kuitenkaan välttämättä merkitse politisoitunutta toimintaa, vaan liittyy yleensä vahvasti paikalliseen tai alueelliseen nuorisotyöhön, mutta joka on myös nuorten itsenäisesti toteutettavissa. Yhteisö- ja demokratiakasvatusta taas alettiin soveltaa nuorisotyössä 1970 - 80 -luvulla. Eri vaikuttajaryhmien asema ja merkitys korostui 1990 -luvulta lähtien ja vuoteen 2006 mennessä niistä on tullut oppilaskuntien ohella tavallisempia nuorten osallisuustoiminnan muotoja. Lisäksi nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia on tuettu useilla niin paikallisilla kuin valtakunnallisilla hankkeilla, muun muassa Nuorten osallisuushankkeella

(2003 - 2007). Lisäksi nuoria on toisinaan otettu mukaan päätöksentekoon paikallistasolla osana kuntalaisia kuulevaa suunnittelua. (Cederlöf 2007, 41 - 43).

Tässä kappaleessa esittelen opinnäytetyön taustoja kertomalla aiheeseen liittyvistä taustadokumenteista kuten laeista ja selvennän käytettyjä käsitteitä. Pääasiassa käsitteistä koostuvaan teoreettiseen viitekehykseen sisältyy myös työn näkemys nuorten osallisuuden kasvatuksellisesta tehtävästä ja sen merkityksestä.

2.1 Taustadokumentit

Suomen nykyiseen hallitusohjelmaan on kirjattu lasten- nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelman erääksi tavoitteiksi "Lasten ja nuorten kansalaistaitojen, kuulemisen, harrastustoiminnan ja osallistumisen edistäminen" (Valtioneuvosto 2007, 77). Tavoite on sopusoinnussa uuden nuorisolain vaatimusten kuin myös Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman toimenpide-esitysten kanssa. Kyse on siis yksinkertaistettuna poliittisesta tahdosta edistää nuorten kuulemistä ja osallistumista valtakunnallisesti.

2.1.1 YK:n lapsen oikeuksien sopimus

Otan tämän sopimuksen esille, koska siihen perustuvat useat niin Suomen kuin EU:nkin lapsia ja nuoria koskevat lait sekä lapsi- ja nuorisopoliittiset ohjelmat. Yleissopimuksen 12. artiklassa taataan lapselle joka kykenee muodostamaan näkemyksen ilmaista se häntä koskevissa oikeudellisissa ja hallinnollisissa toimissa. Lapselle on annettava erityinen tilaisuus tulla kuulluksi paikallisen lainsäädännön mukaisesti. Sopimuksen 13. artikla taas takaa lapselle oikeuden ilmaista mielipiteensä. (Yleissopimus lapsen oikeuksista.)

2.1.2 EU:N nuorisopolitiikan uudet tuulet

Euroopan komission toimittaman nuorisopolitiikkaa käsittelevän valkoisen kirjan tavoitteena on luoda nuorisoalan toimijoille yhteistyöpuitteet, joiden avulla saadaan nuoret mukaan päätöksentekoon ja kannustamaan eurooppalaisia nuoria aktiiviseen

osallistumiseen. Sillä pyritään puuttumaan nuorten vieraantumiseen perinteisistä osallistumisen muodoista. (Euroopan unioni 2006).

Valkoisen kirjan mukaan eurooppalaiset nuoret ovat yhä kiinnostuneita julkisesta elämästä sekä osallistumisesta ja vaikuttamisesta yhteiskunnalliseen päätöksentekoon, vaikka usein vierastavatkin vakiintuneita hallintorakenteita ja perinteisiä vaikuttamismuotoja kuten äänestämistä. Moni haluaa vaikuttaa sen sijaan yksilöllisin menetelmin ja tapauskohtaisesti. Yhteiskunnan tulisi tarjota uusia keinoja vaikuttaa. (Euroopan komissio 2001, 9 – 10.)

Ulkoparlamentaarinen vaikuttaminen, varsinkin yhden asian liikkeet ovatkin kasvattaneet suosiotaan nuorten keinoina vaikuttaa. Valtaapitävien tulisi mielestäni reagoida tähän välttääkseen nuoren ja päättävän sukupolvien vieraantuminen toisistaan. Tärkeää on säilyttää molemminpuolinen kunnioitus yhteiskuntarauhan takaamiseksi.

Euroopan komission järjestämän kuulemisen perusteella nuoret itse haluavat tulla nähdyksi vastuullisina kansalaisina ja päästä osallistumaan monilla eri areenoilla ja tavoilla. Kaikkia nuoria, myös vaikeuksissa olevia tulee aktivoida. Aktivoimisen tueksi vaaditaan tehokasta tiedottamista yhteiskunnallisista asioista ja nuorten osallistamista tiedotuksen sisällön suunnitteluun ja levitykseen. (Euroopan komissio 2001, 12.)

Valkoisen kirjan osallistumista koskevien tavoitteiden pohjalta EU:n jäsenmaat ovat määritelleet yhteisiksi tavoitteikseen (1) lisätä nuorten mahdollisuuksia osallistua oman yhteisönsä kansalaistoimintaan, (2) vahvistaa nuorten osallistumista edustuksellisen demokratian järjestelmään ja (3) tukea entistä enemmän osallistumisen oppimista sen eri muodoissa. Osallistumista koskevien tavoitteiden toteutumisen seurannan pohjalta on Suomen Nuorisasian Valtuuskunta taas asettanut kunnille vaatimukseksi nuorisovaltuustojen (nuorten vaikuttajaryhmien) toiminnan kehittämiseksi muun muassa nuorten vaikuttajaryhmien toimintaedellytysten parantamisen ja erityisesti nuorille kohdistetun tiedotuksen järjestämisen. (Opetusministeriö 2005, 2, 5).

2.1.3 Kunta-, nuoriso- ja lastensuojelulaki

Kuntalaissa (365/1995) asetetaan kunnanvaltuuston vastuulle huolehtia siitä, että kuntalaisten on mahdollista vaikuttaa kunnan toimintaan muun muassa valitsemalla palvelujen käyttäjiä kunnan toimielimiin, tiedottamalla ja järjestämällä kuulemistilaisuuksia sekä selvittämällä asukkaiden mielipiteitä ennen päätöksentekoa.

Nuorisolain 8 §:n mukaan "nuorille tulee järjestää mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Lisäksi nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa." (Nuorisolaki 72/2006). Tämä selkiyttäneen vaikuttajaryhmien toiminnan laatua ja tarkoitusta sekä niiden asemaa nuoria edustavana tahona kunnissa. Katsoisin vaatimuksen nuorten kuulemisessa heitä koskevissa asioissa, varsinkin nuoria koskevassa päätöksenteossa antaa vaikuttajaryhmille poliittista painoarvoa. Mahdollisuus osallistua alueellisen nuorisopolitiikan asioiden käsittelyyn tekee vaikuttajaryhmästä aidosti merkityksellisen myös yksittäiselle nuorelle.

Myös Vainilan (2008, 17) mukaan kunnissa tulee olla edustuksellinen nuorten "osallistumisjärjestelmä", joka toteuttaa käytännössä nuorisolain 8. pykälää. Sen tarkoitus ei ole asettaa nuoria etuoikeutettuun asemaan muihin asukkaisiin nähden, vaan vahvistaa nuorten oikeutta tulla kuulluksi ja vaikuttaa alueelliseen nuorisopolitiikkaan. Sen tulee vahvistaa myös yksittäisen nuoren oikeutta tulla kuulluksi suoriain keinoin, kuten sähköisen kuulemisjärjestelmän kautta.

Käytännössä kahdeksas pykälä tarkoittaa, että kunnissa tulee kehittää nuorten kuulemis- ja vaikuttamistoimintoja sekä -rakenteita. Päävastuu tässä on kunnilla. Nuorisotoimien vähimmäistehtävä on järjestää nuorten kuulemiseen ja vaikuttamisosallisuuteen liittyvä tiedottaminen, neuvominen ja osallisuuden mahdollistaminen nuorten omilla ehdoilla. Tärkeää on toisaalta mahdollistaa nuorten huomioiminen ja kuuleminen käytännössä, toisaalta luoda rakenteita, jotka tukevat nuorten osallisuutta ja vaikuttamista. Vaikuttamisen ja osallisuuden sekä kuulemisen rakenteiden tulisi kohdata toisensa käytännössä. (Cederlöf 2007, 42 - 43, 67.)

Lastensuojelulaki antaa käytännössä samat oikeudet lapsille kuin nuorisolakikin osallistua itseä koskevien asioiden käsittelyyn ja kuulluksi tulemiseen, kuitenkin lapsen ikä ja kehitystaso huomioon ottaen (Lastensuojelulaki 417/2007).

2.1.4 Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007 - 2011

Lapsilla ja nuorilla on oikeus osallisuuteen yhteiskunnan kehittämiseen liittyvässä päätöksenteossa. Yhteiskuntaa hallinnoiviin elimiin tulisi luoda väyliä lasten ja nuorten mielipiteiden huomioon ottamiselle. Nuorisopolitiikan toteuttamiseen yhteiskuntasuunnittelussa liittyvät ongelmat voivat olla globaaleja, mutta ratkaisut valtakunnallisia ja niiden toteutus paikallista. Kuntiin on luotava osallistavia menetelmiä, joiden avulla lasten ja nuorten osallisuus heitä koskevissa asioissa arkipäiväistyy. (Opetusministeriö 2008, 10, 33.)

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmassa (em. 33 - 39) korostetaan arkipäivän osallisuutta, aitoa kuuntelemista sekä lasten ja nuorten osallisuuskasvatuksen mahdollisimman aikaista aloittamista ja jatkuvuutta. Tavoitteeksi asetetaan, että vuoden 2010 loppuun mennessä kaikissa kunnissa on 5 - 17 -vuotiaiden vaikuttamis- ja kuulemisjärjestelmä. Opetusministeriö tukee kuntia tiedollisesti ja taloudellisesti niiden perustamisessa. Lisäksi etsitään muutoinkin keinoja nuorten yhteiskunnallisen osallistumisen lisäämiseksi. Opettajain- ja nuorisotyöntekijäin koulutuksiin lisätään demokratiakasvatuksen ja nuorten aktiivisen kansalaisuuden kokonaisuuksia. Lisätään tiedotustyötä YK:n lasten oikeuksien yleissopimuksen sisällöstä niin lasten ja nuorten kuin heidän kanssa työskentelevienkin keskuudessa.

2.2 Opinnäytetyön keskeinen käsitteistö

2.2.1 Osallisuus

Osallisuus käsitteen käyttö yhteiskunnallisessa kontekstissa on hyvin laajaa ja monimerkityksellistä. Usein sitä käytetään syrjäytymisen vastakohtana ja yksilöä sosiaalisesti vahvistavana tekijänä. Se myös liitetään usein menetelmiin ja hankkeisiin, joilla pyritään edistämään nuorten vaikuttamismahdollisuuksia.

Osallisuus on sosiaalista ja persoonallista kasvua vahvistava hyvinvoinnin edellytys, jolla on lähiympäristöön ja yhteiskuntaan kiinnittävä vaikutus. Vaikka syrjäytymisen ehkäisy ja osallisuuden vahvistaminen liittyvät vahvasti toisiinsa, ovat ne kuitenkin lähtökohdiltaan kaksi eri asiaa. Sosiaalipedagogisesta näkökulmasta ne täydentävät toisiaan sosiaalisen hyvinvoinnin vahvistamisessa tuottaen yksilölle kokemusta omasta merkityksestä yhteiskunnan jäsenenä. Usein osallisuudesta puhutaan varsinkin nuorten paikalliseen päätöksentekoon osallistumisen ja nuorten osallistumisvalmiuksien lisäämisen synonyymina. (Nivala 2008, 10 – 12.) Tässä työssä nuorten kuulemisesta, osallistumisesta ja vaikuttamisesta puhutaan eräänä keinona edistää nuorten osallisuutta.

Eräs tapa lähestyä tarkasti määrittelemätöntä osallisuuden käsitettä on Kiilakosken (2007, 8-12) mukaan verrata sitä sen vastakohtiin, asioihin, joita osallisuuden lisäämisellä pyritään estämään. Syrjäytymisen lisäksi toinen yhteiskunnallinen epäkohta, johon osallisuutta edistävillä hankkeilla pyritään puuttumaan on poliittisen osallistumisen väheneminen. Myös välinpitämättömyys ja yhteiskunnasta vieraantuminen ovat osallisuuden puutteen, yhteiskunnallisen osattomuuden negatiivisia seurauksia. Osallisuus voidaan täten nähdä demokratian jatkeena estäen kyynisyyden kulttuuria, jossa asioihin ei uskota pystyvän vaikuttamaan.

Tärkeää on ottaa huomioon lasten ja nuorten omat näkemykset osallisuudesta ja sen kehittämisestä yhteiskuntajärjestyksen ja hierarkisen näkökulman rinnalle. Pelkkä tunne osallisuudesta ei riitä, vaikka se onkin osallisuuden eräs edellytys. Nuorten vaikuttamis- ja kuulemisjärjestelmät voivat olla osallistavia, mikäli niitä luodessa ja niiden toimiessa varmistetaan, että nuoret saavat kokemuksen omasta arvostuksestaan ja siitä että heidän mielipiteillään on vaikutusta. Lisäksi tueksi tarvitaan osallisuuden mahdollistava yhteisö. Yksilölle tulee antaa myös mahdollisuus toimia eikä pelkkä loputon kuuntelu osallista. Käytännössä tämä tarkoittaa vallan ja vastuun jakamista nuorten ja päättäjien välillä. (Kiilakoski 2007, 12 – 14.)

Nuorten näkökulma osallisuuteen on tärkeää, koska osallisuus ei voi olla ulkopuolelta tai ns. yläpuolelta saneltujen ehtojen täyttämistä. Toisaalta nuorille tulisi antaa edellytykset osallisuuteen ja tukea siinä, toisaalta myös antaa mahdollisuus itse-

näiseen osallistumiseen. Viime kädessä nuoret itse määrittävät, milloin ja millä edellytyksillä heillä on osallisuuden tunne.

Tässä työssä nuorten osallisuus rajataan tarkoittamaan nuorten kuuntelemista, osallistumista ja vaikuttamista, sen kautta kasvamista ja yhteiskuntaan kiinnittymistä. Vuorovaikutus ja kokemuksellisuus ovat olennaista tässä määrittelyssä. Tähän yhteyteen sopiva, tiivis kuvaus osallisuudesta on Kiilakosken (2007, 14) määritelmä: "Osallisuus on todellisen vastuun kantamista ja saamista oman, toisen ja koko yhteisön toimintakyvystä. Se on sitoutumista toimintaan yhteisten asioiden parantamiseksi".

2.2.2 Kasvatuksellinen näkökulma osallisuuteen

Uskoisin, että osallisuuden edistäminen ja tukeminen on tärkeää varsinkin nuorille, jotka eivät näe syytä tai joilla ei ole valmiuksia vaikuttaa omaan elämäänsä. Aikuistumisen kynnyksellä vastuun ottaminen, itsestään huolehtiminen ja yhteiskuntaan kiinnittyminen ovat varmasti nuorelle paljon haasteellisempia, ellei aikaisempia kokemuksia yhteiskunnallisesta osallisuudesta ole. Osallisuuden ja onnistumisen tunne antavat tukea nuoren itsetunnon terveelle kehitykselle.

Menestys oman elämän ohjaamisessa luo pohjaa nuoren hyvälle itsetunnolle ja hyvinvoinnille (Nurmi 1995, 269). Osallisuus ja osallistaminen voidaan siis nähdä keinona tuottaa kokemusta paitsi oman elämän ohjattavuudesta myös mahdollisuudesta vaikuttaa ympäristöönsä. Siinä missä syrjäytyminen johtaa osattomuuteen ja päinvastoin, toiminevat osallisuus ja hyvinvointikin vastavuoroisesti, toisiaan ruokkien.

Lapset ja nuoret kasvavat osallisuuteen omissa sosiaalisissa kentissään. Osallisuuteen voidaan myös kasvattaa kunnallisissa toiminnoissa varhaislapsuudesta alkaen. Puhuttaessa lasten ja nuorten osallisuudesta pyritään siihen, että heidät tunnustettaisiin poliittisesti yhteisön arvokkaiksi jäseniksi. (Kiilakoski 2007, 15.)

Kasvatusfilosofi Paulo Freiren mukaan aito kasvatus ylittää opettajan ja oppilaan välisen vastakkainasettelun kiinnittämällä heidän huomionsa samaan päämäärään ja vapauttamalla naivista, kapeakatseisesta ajattelusta. Tämä edellyttää kriittistä ajattelua sisältävää dialogia ja kommunikointia. Lisäksi kommunikoidakseen tehokkaasti on kas-

vattajan tai poliitikon ymmärrettävänä olosuhteet, joissa vuorovaikutuksellisia ajatuksia syntyy. Tällaisen dialogisen kasvatuksen tavoite on mm. ihmisten maailmankuvaan vaikuttaminen. (Freire 2005, 101 – 106.) Tulkitsen Freireä ja siirtäisin hänen ajatuksiinsa työn kontekstiin siten, että nuoren (oppilaan) ja aikuisen päättäjän (opettajan) tulee olla tasa-arvoisessa vuoropuhelussa ja -vaikutuksessa keskenään arvioiden yhdessä kriittisesti asiaa, josta tulisi tehdä päätös. Näin syntyisi aitoa kasvatusta sukupolvien välisessä, osallistavassa kanssakäymisessä. Kasvattajan tai päättäjän on myös ymmärrettävä nuorten maailmaa, josta heidän ajatuksensa ja mielipiteensä kumpuavat. Osallisuuteen ja dialogiseen päätöksentekoon kasvattamalla nuorten maailmankuvaa voidaan laajentaa ja saattaa heidät paremmin tietoiseksi yhteiskunnasta ja sen pelisäännöistä. Samalla dialektisuus vapauttaa molempia osapuolia toiseen kohdistuvista ennakkoluuloista.

Kysymys nuorten osallisuudesta eroaa täysivaltaisten kansalaisten osallisuudesta, sillä nuoruuden elämänvaiheella on erityispiirteitä jotka tekevät nuorten suhteesta yhteiskuntaan erilaisen. Elämänvaihe käsitetään kasvuprosessiksi, jolloin täysivaltaiseen kansalaisuuteen vielä kasvetaan ja kansalaistoiminta nähdään olennaiseksi kasvatuksen osaksi. Usein tämä elämänvaihe ylittää pitkälle täysi-ikäisyyden rajan. Kyse nuorten osallisuuden edistämiseksi on näiden kasvuprosessien tukemisesta ja nähdä nuoret yhteiskunnallisina osallistujina ja tulevaisuuden rakentajina. (Hämäläinen 2008, 15-23.)

Osallisuutta voidaan tarkastella myös sosiaalipedagogisessa viitekehyksessä. Osallistavia kasvuprosesseja tukemalla kasvatetaan nuoria ottamaan itse vastuuta omasta elämästään ja yhteiskunnasta. Nuorten kuuleminen ja vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen osallistava toimintana on täten yhteiskunnan täysivaltaiseksi jäseneksi ohjaavien kasvuprosessien tukemista.

Dialogiseen vuorovaikutukseen omassa lähiympäristössään tulee kasvaa, sillä kiinnostus siihen ei synny nuorille automaattisesti. Nuorille oman tärkeyden tunteminen on tärkeää myöhemmän vastuun kantamisen kannalta. Aikuisten tulee taas rohkeasti ottaa kantaa, neuvoa ja tukea nuorten osallisuus- ja vaikuttamishankkeissa, sillä nuorten käsiin jäädessään ne saattavat tuottaa vain pettymyksen ja epäonnistumisen kokemuksia nuorille. (Gretschel 2007, 257.)

Osallisuuden kokemuksen ja nuorista itsestään lähtevän, spontaanin osallisuuden edistämässä onkin kuitenkin vältettävä liiallista suunnitelmallisuutta ja määrittelyä muiden kuin nuorten itsensä näkökulmasta (Cederlöf 2007, 43). Muutenhan ei kyse ole enää nuorten osallisuudesta. Keskeistä nuorten ja aikuisten päättäjien kuin myös nuorisotyön välillä on mielestäni vastavuoroinen luottamus, selkeä vastuunjako ja yhteisymmärrys.

2.2.3 Kuuleminen

Nuorisolain (2006) 8. pykälä velvoittaa kuulemaan nuoria heitä koskevissa asioissa. Usein herää kysymys, onko kuuleminen samaa kuin aidosti kuunteleminen ja otetaan ko nuorten mielipiteet ja näkökulma huomioon. Laki kuitenkin antaa päättäjille velvollisuuden toimia keskustelun avaajina nuorten ja päättäjien välisessä vuoropuhelussa. Näin annetaan mahdollisuus osallisuuteen päätöksenteossa.

Sanojen kuulla ja kuunnella ero liittyy erääseen nuorten vaikuttamismahdollisuuksiin liittyvään perusongelmaan. Kuultaessa käsitellään asiaa viranhaltijan päämäärästä käsin. Kuunneltaessa taas huomioidaan viestinkertojan eli tässä tapauksessa nuorten päämäärä, jonka toteutumatta jättäminen jättää nuorille vaikutelman ettei heitä kuunnella. (Tapaninen 2007, 173.)

Nuorten rooli päätöksenteossa ei kuitenkaan saisi rajautua vain aikuisten esittämiin kysymyksiin, vaan vuoropuhelussa tulisi käsitellä myös nuorille keskeisiä kysymyksiä. Ongelmana myös on, että nuorten ajatukset yhdistetään yleensä muiden asianosaisten (esim. kuntalaisten) kanssa samaan kompromissiin, josta nuorten on vaikea tunnistaa omaa panosta ja osallisuuden tunne häviää. Ilman aktiivista kuulemista ja kyselemistä nuorten ongelmat eivät nouse keskusteluun. Nuorilla on kussakin tilanteessa mahdollisuus arvioida itse, onko heitä todella kuultu päätöksenteossa. (Gretschel 2007, 244-245.)

Nuorisovaltuuston tai muun vaikuttajaryhmän jäsenten ideaalinen rooli on toimia nuorten edustajana, joita kuullaan ja kuunnellaan, eli konsultoidaan päätöksenteossa. Siksi myös nuorisovaltuutettujen olisi kaiketi hyvä pitää yhteyttä yllä nuoriin sekä

nuorten ja päättäjien välillä. Kuunteleminen edellyttää myös aktiivisuutta nuorisovaltuutetuilta, joka on perusedellytys vuoropuhelulle kaikkien tahojen välillä.

2.2.4. Osallistuminen

Osallistuminen on mukanaoloa demokraattisessa, yhteisöllisessä prosessissa, jossa osallistumisesta voi tulla vähitellen vaikuttamista (Anttiroiko 2003, 15). Tässä työssä osallistumista kuvaillaan aktiiviseksi osallisuudeksi, jossa yksilö vaikuttaa asioiden kulkuun. Usein kuulee puhuttavan ruohonjuuritason vaikuttamisesta. Tavallisen kansalaisen, kuten nuortenkin osallistuminen on usein hyvin paikallista. Puhutaanhan nuorisolain (2006) 8. pykälässäkin nuorten mahdollisuudesta osallistua paikallista nuorisopolitiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Tämän työn näkemys on, että osallistumisessa korostuvat itsenäisyys ja itseohjautuvuus sen sijaan, että yksilöä ohjailtaisiin tai tuettaisiin osallisuuteen.

Osallistuva ja vastuullinen nuori on kulttuurinen muutos nuorille asetettujen rajojen ja kieltojen perinteestä. Myös nuoret itse eivät miellä oikeudekseen vaikuttaa elinympäristönsä asioihin eikä se ole heille perustarve. Vaikuttamisen mahdollisuutta tarjoamalla ja siitä kertomalla kiinnostus kuitenkin usein herää. (Flöjt 1999, 22 - 23.)

Käytän sanaa osallistuminen tarkoittaen osallistumista kunnalliseen päätöksentekoon. Nuorisovaltuusto toimii tässä nuorten osallistumista edistämään luotuna vaikuttamiskanavana. Nuorten itsenäisyys ja aikuisten rooli nousee esille haastatteluiden purussa ja työn johtopäätöksissä.

Euroopan komission valkoisessa kirjassa *EU:n nuorisopolitiikan uudet tuulet* todetaan, että "Nuorten osallistuminen ei saa olla pelkästään kuulemista tai mielipidetiedusteluja, vaan nuorten on päästävä mukaan päätöksentekoon." Lisäksi siinä kehoitetaan kannustamaan nuoria osallistumaan päätöksentekoon. Euroopan unionia tai komissiota paljon keskeisempi rooli nuorten vaikutusmahdollisuuksien edistämässä on kuitenkin kansallisilla nuorisopolitiikasta päättävillä elimillä.

2.2.5 Vaikuttaminen

Lähtökohtana ja tavoitteena nuorten kuulemisessa ja osallistamisessa voitaneen nuorisolain 8. pykälään vedoten pitää sitä, että nuoret saavat mahdollisuuden päästä aidosti vaikuttamaan asioihin. Muutenhan puheet nuorten osallisuudesta olisivat vain sananhelinää ja nuorten osallistuminen vain näennäistä.

Myös Tapanisen (2007, 173) mukaan nuorisolaki edellyttää kuntia parantamaan nuorten todellisten vaikutusmahdollisuuksia. Kaikkia nuoria ei kuitenkaan voida kuulla eikä toteuttaa kaikkia nuorten toiveita. Sen sijaan nuoria tulisi opettaa vaiheittain vaikuttajaryhmissä kunnan päätöksentekoon. Suinkaan kaikkien nuorien ei tarvitse kunnassa innostua vaikuttamisesta, mutta yleisen nuorten aktiivisuuden lisääminen on tärkeää uuden vaikuttajasukupolven kasvattamiseksi.

Gretschelin (2007, 243-246) mukaan vaikuttaminen on enemmän kuin osallistuminen siten, että nuoresta tulee vastuunottaja puhujan tai toimijan roolissa. Onnistunut vaikuttaminen on muuttaa asioita haluttuun suuntaan ja voi antaa nuorelle osallisuuden tunnetta. Tätä tunnetta hän kuvailee sanalla "empowerment", tarkoittaen voimaantumista tai valtautumista, johon liittyy myös pätevyyden ja merkittävyyden tunne. Gretschel käyttää käsitettä vaikuttamisosallisuus, jonka kokeminen voi tuottaa myös tunnetta oman elämän herruudesta ja yhteisöllisyydestä.

Vaikuttaminen on yksi osallisuuden muoto ja keskeinen osa yleisesti demokratiaa. Tässä työssä vaikuttamisesta puhutaan nuorten mahdollisuutena päästä osalliseksi kunnallisesta päätöksenteosta nuorisovaltuuston tai vastaavien järjestelmien kautta. Vaikuttaminen ei kuitenkaan puhuta itsetarkoituksena, vaikkakin se usein onkin päämäärä.

3 NUORET KUNTAVAIKUTTAJINA

Nuorisobarometri 2008 mukaan kunnallispolitiikasta on kiinnostuneiden nuorten osuus on 27%, kun taas politiikasta yleensä ainakin jonkin verran kiinnostu nuorten osuus on 43%. Kunnallispolitiikan kiinnostuksen kohdalla ei näyttäisi olevan eroa

kaupunki- ja maaseutumaisten kuntien välillä. Nuorten kiinnostus politiikkaa, mitä ilmeisimmin myös kuntapolitiikkaa kohtaan on laskenut viime vuosina. (Myllyniemi 2008, 41 – 44.)

Nuorten aktiivisuus kuntavaikuttajina näyttäisi olleen nousussa koko 2000 -luvun alun. Alle 20-vuotiaat näyttäisivät ehtineen vaikuttaa yhtä lailla kuin heitä 10 vuotta vanhemmat. Toisaalta on havaittavissa polarisoitumista; Nuorisobarometri 2008:n kyselyn mukaan useat eri vaikuttamismuodot kasautuvat samoille nuorille kun taas 43% nuorista ei ole osallistunut millään barometrin kysymällä vaikuttamismuodolla, esimerkiksi oppilaskunnassa tai vaikuttajaryhmässä. (Myllyniemi 2008, 52 – 54.)

3.1 Vaikuttajaryhmät

Vuonna 2008 nuorisovaltuusto tai jokin muu nuoria edustava ryhmä toimi Manner-Suomen kunnista viranhaltijoiden mukaan noin 59%:ssa, joissa asuu noin 87% maan nuorista. Nuorisobarometrin teettämän kyselyn mukaan näistä nuorista kuitenkin 44% ei tiedä vaikuttajaryhmän olemassaolosta ja noin 5% sanoo, ettei sellaista heidän kunnassaan ole. Noin joka neljäs nuori myös kokee saavansa liian vähän tietoa vaikuttamismahdollisuuksista omassa kunnassaan. Tietomäärään tyytymättömien osuus on suurempi kaupungeissa, joissa asuu luonnollisesti nuorten enemmistö. (Myllyniemi 2008, 51 - 52, 57 – 61.) Näin ollen voitane sanoa, että tiedotuksessa ryhmien olemassaolosta ja toiminnasta on puutteita.

Nuoret eivät luota varauksettomasti puolueiden toimintaan kunnissa, siitäkin syystä etteivät puolueet ole kyenneet nostamaan esiin nuoria puhuttelevia aiheita kunnallispolitiikassa. Useiden osallisuushakkeiden tuloksena monille nuorille on sen sijaan uudennainen vaikuttaminen (nk. uusi politiikka) mm. eri vaikuttajaryhmien kautta tullut itsestään selväksi asennoitumistavaksi. Varsinkin vaikuttajaryhmissä aktiivisimmat nuoret ovat pystyneet suomaan sukupolvia ja eri toimijoita lähemmäksi toisiaan ja nostamaan esille paikallisesi merkityksellisiä, poliittisia ongelmia. (Paakkunainen 2004, 6 – 7.) Nuoret kokevat uudennaisen vaikuttamisen ja eri osallistuvien toimintojen kautta mielekkäämmäksi kuin perinteisen kunnallisen vaikuttamisen puolueiden kautta.

Nuorten vaikuttajaryhmän olemassaolo ei kuitenkaan Suomen nuorisovaltuustojen liiton Nuva ry:n puheenjohtajan Sini Korpisen (2008, 116) mukaan takaa sitä, että nuoria kuultaisiin kunnan päätöksenteossa. Jossain kunnissa nuoret kokevat, etteivät päättäjät ota heitä vakavasti keskustelukumppaneina ja että heihin suhtaudutaan ennako-oletusten perusteella eikä heihin siten luoteta. Toisissa kunnissa taas nuorilla ei ole mitään pahaa sanottavaa päätöksentekoprosesseista.

Vuoden 2008 Nuorisobarometrin mukaan nuoret kuitenkin kaipaavat enemmän vaikuttamismahdollisuuksia, sillä peräti 42% sen teettämään kyselyyn vastanneista nuorista näkee vaikuttamismahdollisuuksissaan puutteita. Kirjoittaja Myllyniemi (2008, 61) nostaa myös esille, kokemukseen riittävästä osallisuuden mahdollisuudesta vaikuttavat nuorten vaikuttamishalu ja -kokemukset.

Nuorisovaltuusto on nuorten edustuksellinen vaikuttajaryhmä ja yleensä vain osa kunnan osallisuuskasvatustyötä. Vastaavia ryhmiä ovat esimerkiksi nuoriso- tai nuorten foorumit, mutta nimenä nuorisovaltuusto on vakiintumassa. Nuorisovaltuuston ominainen piirre on se, että jäsenet valitaan usein suorilla vaaleilla ja toiminta on ohjattua, vaikuttamiseen ja muuhun toimintaan keskittyntä. Sen rinnalla voi ja on mielestäni hyväkin toimia matalamman kynnyksen vaikuttamisryhmiä tai -kanavia, kuten verkodemokratian periaatteella toimivat hankkeet. Nuorisovaltuusto on tavallisesti kunnan virallinen nuoria edustava, demokraattisesti toimiva ja nuorisotoimen tukema ja ohjaava ryhmä. Ryhmien jäsenet iältään alle 30 -vuotiaita.

Valtuustojen toiminta kietoutuu yleensä osaksi muita kunnan nuorisotyön nuorille tarjoamia palveluja, kuten tieto- ja neuvontapalveluja. Myös yhteistyö koulujen oppilaskuntien kanssa on herättänyt keskustelua. Esimerkiksi Jyväskylässä oppilaskunnat ovat eräs taho, joista nuorisovaltuuston jäseniä valikoituu. Muita paikallisia yhteistyötahoja voivat olla esimerkiksi kyläyhdistykset yms. kansalaisjärjestöt.

Ensimmäiset nuorten vaikuttajaryhmät Suomessa syntyivät 1990 -luvun puolivälissä, jonka jälkeen uusia ryhmiä on perustettu useisiin kuntiin (Suomen nuorisovaltuustojen liitto 2009a). Ryhmien toimintatavat ja -periaatteet, toiminnan painopiste ja ryhmien poliittinen painoarvo saattoivat vaihdella suuresti. Nuorisovaltuustojen lisäksi tunne-

tuksi ovat tulleet mm. Nuorten foorumi ja Nuorten Ääni -nimiset osallistumismallit ja -hankkeet.

3.2 Mihin nuoret haluavat vaikuttaa

Nuorten halu osallisuuteen lähiympäristön, kunnan sisäiseen kehittämiseen ei ole itsestäänselvyys ylikansallisten nuorisokulttuurien ollessa usein kiinnostavampia. (Flöjt 1999, 75.) Nykyäänhän nuorten toimintaympäristö voi koskettaa niin kansallisia kuin kansainvälisiäkin nuorisokulttuurien verkostoja, puhumattakaan virtuaaliympäristöistä. Toisaalta ehkä niitäkin peilataan omaan asuinympäristöön ja luodaan näin kehittämistarpeita ja -ideoita.

Suomen Kuntaliiton tekemän selvityksen mukaan vuoteen 2006 mennessä toimineissa nuorten vaikuttajaryhmissä painopiste oli vahvasti tapahtumien ja muun konkreettisen toiminnan järjestämisessä. Vain harvoissa, noin 2,2% kunnista toiminnan katsottiin tähtäävän vain kunnalliseen päätöksentekoon vaikuttamiseen. Silti yli puolet vaikuttajaryhmistä on ottanut kantaa tai pyrkinyt herättämään keskustelua nuoria koskevista asioista, esimerkiksi laatimalla aloitteen, kannanoton tai mielipidekirjoituksen. Ryhmien tehtävää kannattaisi selvityksen kirjoittajan Rantakokon mukaan pohtia kunnissa. (Suomen Kuntaliitto 2006, 21 – 22.)

Yleisesti ottaen nuoret haluavat vaikuttaa heille tärkeisiin, arkipäiväisiin asioihin kunnassa. Harrastusmahdollisuudet ja muu vapaa-ajanvietto ovat usein vaikuttajaryhmien asialistojen kärjessä. Myös erilaiset tapahtumat, kuten rock-konsertit ja festivaalit ovat yleisiä. Uusi nuorisolaki avanee väyliä poliittiselle myös vaikuttamiselle kunnissa. Esimerkiksi Allianssi (2008, 12) vaatii, että nuoret otetaan mukaan kunnan lautakuntiin.

Tärkeimpinä motiiveina lähteä mukaan vaikuttajaryhmään oli vuonna 2004 toteutetun kyselyn mukaan tilaisuuksien järjestämisen tarve, halu vaikuttaa ja saatu hyöty, sosiaalinen pääoma ja pätevytyminen. Poliittisen vaikuttamisen ja eri ryhmien etujen ajamisen sijaan osallistumisessa korostuvat yksilölliset ja käytännölliset tavoitteet. Toisaalta toisinaan kyse on vain vapaa-ajan vietosta ja tekemisen puutteesta. (Paakkunainen & Myllyniemi 2004, 53 – 54.)

Luottamus, yhteisötyöhalu ja -motivaatio niin nuorten ja päättäjien välillä kuuluneen olla molemminpuolinen aidon nuorten kuulemisen ja vaikuttamisen aikaansaamiseksi. Vuonna 2006 voimaantulleen nuorisolain 8. pykälää vastaavaa kohtaa ei laissa ole aikaisemmin ollut, joten nuorten osallisuuden käsitteen laajentuminen nuorisopolitiikkaan sisältöön vaikuttamiseen on vielä suhteelliseen uusi asia. Vasta aika näyttäneen, mihin suuntaan nuorten kiinnostus yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa kääntyy.

3.3 Nuorten vaikuttamismahdollisuuksien lisäämisen merkitys

Nuorten vaikuttamismahdollisuuksien lisäämistä voidaan perustella useilla kansainvälisillä kuin kansallisillakin sopimuksilla ja laeilla. Suomen nuorisolaki (72/2006) velvoittaa kuntia antamaan mahdollisuuden vaikuttaa ja kuunnella nuoria heitä koskevissa asioissa (ks. 2.2 Taustadokumentit) Perimmäisin syy ja perustelu löytyy kuitenkin nuorista itsestään ja siitä merkityksestä, jolla kuulluksi tulemisella ja sen kokemuksella on nuorille. Kyse ei ole vain ihmisoikeudesta, vaan kasvatuksesta.

Pienentyvä ydinperhe ja perheen merkitys, päiväkotit, koulu ja nykyaikaiset asuin ympäristöt eivät tarjoa riittävän monipuolisia roolimalleja eivätkä huomioi lapsia ympäristön todellisuuden sosiaaliseen rakentamiseen. Olisi tärkeää, että ympäröivä ihmisten ja instituutioiden muodostama tukiverkosta antaisi mahdollisuuden kokeilla erilaisia rooleja, harjoittaa itsetutkiskelua nuorisokulttuurien parissa ja osallistua aikuisten tehtäviin. (Horelli & Vepsä 1995, 40 – 42.) Kuulemalla nuoria, miksei jo lapsenakin heitä koskevissa asioissa kunnassa annettaisiin mahdollisuus vaikuttaa oman todellisuuden rakentamiseen ja päästäisivät vaikutusmahdollisuuksienkin avulla oppimaan aikuisen roolia.

Vaikuttaminen omaan ympäristöön varhaisessa vaiheessa luo pohjan myöhemmälle vaikuttamiselle. Demokraattiseen päätöksentekoon voi kasvaa jo varhaislapsuudessa monella eri tavalla, arkitoiminnassakin, edellyttäen että yhteisön kuten kunnan toiminnassa lapset ja nuoret mielletään toimijoiksi, eikä vain kohteiksi joille toimintaa luodaan. (Kiilakoski 2007, 17.) Ympäristön kehittyessä nuorten toiminnan tuloksena he saavat yhteiskuntaan kuuluvuuden tunnetta ja kokemuksen omasta pätevyydestään (Flöjt 1999, 17).

Nuoret ovat jokaisen kunnan elinehto ja nuorisotyön tehtävä on tukea heidän kiinnittymistään kotikuntaansa. Poliittiseen osallisuuteen kasvetaan (Allianssi 2008, 11). Nuoret ovat tulevaisuuden veronmaksajia, äänestäjiä, vaikuttajia ja päättäjiä. Nuoruudessa saadut kokemukset ja opit kunnallisesta vaikuttamisesta valmentavat näihin asemiin. Lisäksi vallankäytön ja siihen liittyvän vastuun oppiminen on katsoakseni keskeistä yhteiskunnan jäseneksi kasvamisessa. Kyse ei ole vain kasvatuksesta, vaan ihmisoikeudesta.

3.4 Nuva ry. ja muut yhteisöyötahot

Eri valtakunnallisia ja paikallisia osallisuushankkeita sekä vaikuttamis- ja kuulemisjärjestelmiä yhdistää yhteistyöverkosto, johon kuuluu Opetusministeriön ja Kuntaliiton lisäksi nuorisovaltuustojen toimijoita kuten Suomen Nuorisovaltuustojen liitto Nuva RY ja Allianssi. Paikallisella tasolla niihin liittyy nuorten tieto- ja neuvontapalveluiden alle luodut verkkodemokratiajärjestelmät ja -hankkeet.. Lisäksi tiiviissä yhteistyössä on eri nimellä kulkevia ruohonjuuritason matalan kynnyksen vaikuttajaryhmiä, joihin kaikki halukkaat nuoret pääsevät mukaan.

Suomen nuorisovaltuustojen liitto - Nuva ry. on aikaisemmin nimellä Nuoret Vaikuttajat ry. toiminut, vuonna 1998 perustettu nuorten vaikuttajaryhmien yhteistyöelin, palvelu- sekä etujärjestö. Yhdistys järjestää nuorille ja aikuisille koulutuksia ja muita tapahtumia sekä tukee paikallista toimintaa, ottaa kantaa nuorisopoliittisiin kysymyksiin sekä pyrkii edistämään nuorten osallistumismahdollisuuksia ja elinoloja, tasa-arvoa sekä demokratiakasvatusta (Suomen nuorisovaltuustojen liitto 2009b, 1 - 4). Nuva ry. järjestämä keskeisin tapahtuma on vuotuinen marraskuun aikoihin järjestettävä Nuorten vaikuttajaryhmien huipputapaaminen, jonka yhteydessä pidetään Nuva ry:n liittokokous. Liittokokous valitsee yhdistykselle nuorista koostuvan hallituksen sekä puheenjohtajiston.

4 OPINNÄYTETYÖN TEHTÄVÄ

Opinnäytetyöni tarkoitus on tarkastella Jyväskylän nuorisovaltuuston perustamisprosessia ammatillisesta eli nuorisotyöntekijöiden sekä nuorten näkökulmasta. Tavoite ja painopiste on löytää kehitystehtäviä ja tunnistaa haasteita, joita tulisi tulevaisuudessa ottaa huomioon Jyväskylässä tai yleisesti nuorten vaikuttajaryhmiä perustettaessa ja ohjattaessa. Tuloksista pyrin muovaamaan mahdollisimman yleispäteviä ja tiiviitä, joita voidaan myös mahdollisesti käyttää kriteereinä mitä tahansa nuorten osallisuustoimintaa arvioitaessa.

Aihe on ajankohtainen Opetusministeriön lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmaan linjauksen johdosta siitä, että Suomen jokaisessa kunnassa tulisi olla nuorten vaikuttamis- ja kuulemisjärjestelmä vuoden 2010 loppuun mennessä. Järjestelmien ylläpito vaatii uskoakseni ammatillista osaamista, jota työn on tarkoitus kehittää. Toivon työn tuovan haastatteluiden tuloksena myös uusia näkökulmia nuorten osallisuustoimintaan.

Jyväskylän nuorisovaltuuston perustamisvaiheen seuraaminen oli mielenkiintoista ja ainutlaatuista, sillä se perustettiin kuntaliitoksen yhteydessä ja koostui väliaikaisesti kahdesta eri vaikuttajaryhmästä. Nuorisovaltuuston toiminnalle oli aikaisemman toiminnan luoma pohja ja nuoret pääsivät itse vaikuttamaan valtuuston suunnitteluun, oikeastaan olemaan tärkein osa sitä. Perustamisprosessi oli siis periaatteessa nuorten kannalta ihanteellinen ja olisi varmasti antanut tilaa hyvinkin laajalle pohdiskelulle ja kehittämistyölle, mutta rajaan työni tulokset koskemaan ainoastaan haastatteluissa käyttämiäni ja esiin nousseita teemoja, kuten osallistumisen merkitystä nuorille, nuorisotyöntekijöiden ja nuorisovaltuutettujen roolia ja tehtävää, aiemmin toiminnan luoman pohjan merkitystä sekä kehitystehtäviä ja -ideoita.

Kysymys, johon haen vastausta, on miten nuorten osallisuuden tunnetta saataisiin lisättyä vaikuttamis- ja kuulemisjärjestelmissä ja kuinka saada nuoret tuntemaan ne omakseen. Kaikkein konkreettisin työn tehtävä on tarjota Jyväskylän nuorisopalveluille ja nuorisovaltuuston kanssa työskenteleville osallisuuskoordinaattoreille ulkopuolinen näkemys toiminnan aloittamisesta ja antaa kehitysideoita tulevaisuutta ajatellen.

5 JYVÄSKYLÄN NUORISOVALTUUSTO

Jyväskylän uusi nuorisovaltuusto oli tutkimuskohteena mielenkiintoinen ja otollinen, koska se perustettiin juuri Nuorisolain (2006) ja Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissohjelman vaatimusten pohjalta. Hankkeen ajatuksena on myös alusta asti ollut luoda uudenlainen, arvovaltainen ja järjestäytynyt nuorten vaikuttamis- ja kuulemisjärjestelmä. Lisäksi Jyväskylä oli yksi pilottikunnista Nuorten vaikuttamismahdollisuuksien arviointi 2008 -hankkeessa, jonka kehittämistyö jatkuu myös vuonna 2009.

5.1 Kuntaliitos

Jyväskylän nuorisovaltuusto päätettiin perustaa Jyväskylän kaupungin, maalaiskunnan sekä Korpilahden kuntaliitoksen yhteydessä alkuvuodesta 2009. Väliaikainen nuorisovaltuusto koottiin ja perustettiin kahden eri nuorten vaikuttajaryhmän, maalaiskunnan Nuorten Äänen ja kaupungin Nuorten foorumin voimin. Nuoret pääsivät vaikuttamaan valtuuston kokoonpanoon, toimintaperiaatteisiin ja esittämään näkemyksiään nuorten kuulemisesta ja vaikuttamismahdollisuuksista uudessa Jyväskylässä.

Kuntaliitos innosti nuoria ottamaan oma-aloitteisesti kantaa heitä koskeviin asioihin ja siihen, millainen uudesta vaikuttamisjärjestelmästä tulee. Yhteiskunnallisen rakennemuutoksen voitaneen katsoa olevan vaikuttamishaluisia nuoria lähellä ja jopa aihe saada nuoret kiinnostumaan yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta. Olihan kyse nuorten oman kotikunnan tulevaisuudesta.

Kuntien yhdistymiseen liittyy kysymys kunnallisen nuorisotyön asemasta ja huomioidmisesta uudessa kunnassa. Siihen voi liittyä nuorisotyön kannalta niin hyviä kuin huonojakin seikkoja ja kokemukset ovat olleet monenkirjavia. Cederlöf (2007, 212 - 127) on asiaa selvittänyt ja listannut nuorisotyöntekijöiden kokemuksien perusteella hyviä ja huonoja puolia kuntaliitoksen läpikäyneissä kunnissa. Nuorten kuulemis- ja vaikuttamismahdollisuuksien kannalta olennaisena voitaneen pitää merkittävänä työyhteisöjen ja ammatillisen organisaation vahvistumista, nuorisovaltuuston aseman ja määrärahojen vahvistumista sekä tukea entisten pienempien kuntien nuorisotyöntekijöille. Toisaalta myös mahdollista aiemmin pienemmän kunnan nuorisotyön ja -tekijän huomi-

oinnin vähenemistä ja useissa tapauksissa hallinnon keskittymistä, etäisyyttä, sekavuudesta ja epäselvyyttä. Kunnallisen nuorisotyön asema voi kuntaliitoksen yhteydessä vahvistua, mutta resurssit niuketa.

5.2 Nuorten Ääni ja Nuorten foorumi

Vuodesta 1996 entisessä Jyväskylän maalaiskunnassa toimineet Nuorten Ääni -ryhmät olivat nuorten matalan kynnyksen nuorten vaikuttajaryhmiä, joihin kaikki halukkaat pääsivät mukaan. Ryhmät ottavat selvää nuoria koskevista asioista kunnassa ja ottavat niihin kantaa. Lisäksi ryhmät anoivat rahaa vuosittain omiin projekteihinsa ja esittelivät niitä toisilleen Nuorten Ääni -markkinoilla.

Nuorten Ääni ryhmissä opetellaan havainnoimaan omaa elinympäristöä ja politiikka ulkopuolelta. Vaikuttaminen tapahtuu kertomalla mielipiteistä ja projektien kautta. Pyrkimyksenä on tuottaa toimintaa, jossa lähdetään nuorten tasolta, mutta jossa nuoret asteittain pääsevät syvemmälle politiikkaan. Nuoret nähdään toiminnallisina, kokemuksen kautta oppijoina. Nuorten oma kulttuuri ja toimintaympäristö, esimerkiksi nuorisotalo nähdään sopivaksi alustaksi ryhmäytymiselle Nuorten Äänessä. (Flöjt 1999, 31 - 34.)

Nuorten foorumi oli Jyväskylässä ennen kuntaliitosta toiminut 13 - 20 -vuotiaiden nuorten kuulemis- ja vaikuttajaryhmä. Ryhmä pyrki edistämään nuorten elinoloja ja vaikutusmahdollisuuksia Jyväskylässä sekä toimimaan välittäjänä nuorten ja päättäjien välillä. Foorumi teki esityksiä ja pyrki muutenkin vaikuttamaan asioihin ottamalla kantaa. Nuorten foorumi myös rahoitti nuorten omaehtoisia hankkeita. (Jyväskylän kaupunki 2008.)

Vuoden 2009 alussa Nuorten Äänen ja Nuorten foorumin aktiiveista koostuvan väliaikaisen nuorisovaltuuston aloitettua toimintansa Nuorten foorumi lakkasi olemasta. Nuorten Ääni -ryhmät sen sijaan jäivät toimimaan nuorisovaltuuston rinnalle nuorisovaltuustoa matalamman kynnyksen vaikuttamiskanavana. Ne toimivat osana kaupungin vaikuttamismallia ja tarjoavat nuorille mahdolliseen osallistua oman asuinalueensa kehittämiseen (Jyväskylän kaupunki 2009). Ensimmäinen virallinen nuorisovaltuusto aloitti toimintansa valintamenettelyn tuloksena syyskuussa 2009.

5.3 Toimintaperiaatteet

Jyväskylän nuorisovaltuusto on nuorten valitsema, Jyväskylän kaikkia 13 - 20 - vuotiaita nuoria edustava vaikuttamiskanava. Se perustettiin kaupunginvaltuuston päätöksellä vastaamaan kunta- ja nuorisolain sekä lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelman vaatimuksiin nuorten kuulemisesta ja vaikuttamisjärjestelmästä. Valtuuston tehtävä on huolehtia nuorten kuulemis-, osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuuksista ja toimia sanansaattajana nuorten ja päättäjien välillä. Lisäksi nuorisovaltuusto jakaa vuosittain sen talousarvioon varattua rahaa nuorten omiin hankkeisiin. (LIITE 1).

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmaan on kirjattu tavoitteeksi luoda kuntiin ja kouluihin menetelmiä, joiden avulla lasten ja nuorten osallisuus arkipäiväistyä (Opetusministeriö 2007).

Nuorisovaltuusto on osa Jyväskylän nuorisotoimen osallisuuskasvatustyötä, jonka tarkoituksena on osallisuuden ja vaikuttavuuden kokemuksia antamalla kasvattaa nuorista aktiivisia yhteiskunnan kansalaisia (Jyväskylän kaupunki 2009).

Nuorisovaltuustoon valitaan vuoden mittaisille toimikausille edustajat Jyväskylän yläkouluista, lukioista, ammatillisista oppilaitoksista ja nuorisotiloista. Lisäksi jaossa on vähintään neljä vapaata paikkaa kenelle tahansa toiminnasta kiinnostuneelle nuorelle. Yhteensä nuorisovaltuustossa on vähintään kaksikymmentä ja enintään neljäkymmentä edustajaa. (LIITE 1).

Ollessani mukana nuorisovaltuuston kokouksissa ja keskustellessani valtuuston kanssa työskentelevien kahden nuorisotyöntekijän, osallisuuskoordinaattorin, kanssa nousi usein esille, että kouluilta toivottaisiin vastuunottoa vaalien järjestämisestä demokraattisesti. Myös tiedottamisessa kouluilla voisi olla oma tehtävänsä, sillä niiden kautta tavoitetaan koko lähes koko ikäryhmä.

Osallisuuskoordinaattorien tehtävä on toimia "henkisinä olkapäinä" eli auttaa tukea ja neuvoa päätöksenteossa ja muussakin toiminnassa. Päätöksiin ei saisi kuitenkaan vai-

kuttaa eikä niihin ohjailta. Lisäksi osallisuuskoordinaattorien tehtävänä on vastata valtuuston taloudesta yhdessä rahastonhoitajan kanssa. (LIITE 1).

6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Opinnäytetyön toteutus käsittää Jyväskylän nuorisovaltuuston perustamisprosessin seuraamisen ja havainnoinnin sekä haastattelut ja niiden purkamisen. Osallistuin Jyväskylän nuorisovaltuuston useimpiin kokouksiin, matkoihin ja muihin tapahtumiin syksystä 2008 alkaen. Havainnoin ja tein muistiinpanoja kuulemistani merkittävistä ajatuksista, ideoista ja esille nousseista teemoista haastatteluja ja opinnäytetyön pohdintoja varten. Haastattelin sekä kolmea väliaikaisen nuorisovaltuuston jäsentä että kahta nuorisovaltuuston parissa työskentelevää nuorisotyöntekijää, osallisuuskoordinaattoria. Lisäksi haastattelin Suomen nuorisovaltuustojen liiton puheenjohtajaa Sini Korpista sekä lyhyesti kahta syksyllä 2009 valitun uuden nuorisovaltuuston jäsentä. Yhteenveto -kappaleessa vertailen haastattelujen tuloksia ja peilaan niitä teoreettiseen viitekehykseen ja omista kokemuksista nousseisiin ajatuksiin.

6.1 Perustamisprosessi

Kun Jyväskylän kaupungin ja maalaiskunnan kuntaliitos varmistui alkuvuodesta 2008 alettiin kaupungin nuorisotoimessa ja Nuorten foorumissa sekä maalaiskunnan kulttuuri- ja nuorisopalveluissa ja Nuorten Äänessä pohtia uuden Jyväskylän nuorten kuulemis- ja vaikuttamismallia. Nuorten keskuudessa kannatettiin vahvasti ajatusta nuorisovaltuustosta, joka olisi virallinen koko kunnan nuoria edustava taho. Nuorten toiveet huomioitiin ja syksyllä perustettiin nuorista vaikuttajista työryhmä ja se valtuutettiin valmistelemaan esitystä tulevasta vaikuttamismallista nuorisolautakunnan käsiteltäväksi. (Kolu 2009.)

Syyskuussa 2008 kaupungin, maalaiskunnan ja Korpilahden nuorisotyöntekijöitä ja päättäjiä kokosi yhteen koulutusiltapäivä aiheellä *Lasten ja nuorten foorumi - Osallistavaa toimintakulttuuria rakentamassa*. Tilaisuutta vetämässä ollut opetusneuvos Kristiina Kaihari-Salminen peräänkuulutti yhteisöllistä, osallistavaa toimintakulttuuria jossa käydään aitoa dialogia nuorten, virkahenkilöiden ja päättäjien välillä sekä nuor-

ten osallisuuden parissa työskentelevien poikkihallinnollista yhteistyötä ja sitoutumista. Erimielisyydet sallitaan ja asioita valmistellaan ja niistä kannetaan vastuu yhdessä. Tärkeää on myös kysyä ja pitää mielessä, kenen osallisuudesta on kyse? Nuorten osallisuudelle ei saisi jäädä elitististä leimaa, vaan tulisi pitää huolta edustuksellisuuden toteutumisesta, monipuolisista vaikuttamismahdollisuuksista sekä siitä, että myös matalan kynnyksen osallistuminen on mahdollista.

6.1.1 Nuorten työryhmä

Nuorten työryhmä päätettiin perustaan Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssin järjestämässä päättäjien ja nuorten keskustelutilaisuudessa 1.10.2008. Tilaisuus oli osa Nuorten vaikutusmahdollisuuksien arviointi 2008 -hanketta, jossa Jyväskylä toimi pilottikuntana. Vaikka eri paikkakunnilta tulleet nuoret eivät tunteneet toisiaan tilaisuudessa nuorten keskinäinen ja päättäjien välinen kommunikaatio oli hyvää ja antoi kuvan, että nuoria pidetään tasavertaisina keskustelukumppaneina (Valkonen 2009, 127 - 128).

Työryhmän jäseninä olivat maalaiskunnan Nuorten Äänen ja kaupungin Nuorten foorumin vapaaehtoiset aktiivit sekä kaksi Korpilahden edustajaa. Nuorten Äänen ja Nuorten foorumin hallituksista koottiin taas 23 -henkinen väliaikainen nuorisovaltuusto vuoden 2009 alussa. Sekä työryhmän että väliaikaisen valtuuston tärkeimpänä tehtävänä oli valmistella vaikuttamismallia ja olla osana saattamassa sitä sellaiseksi, jonka nuoret voisivat hyväksyä ja johon lähteä mukaan. Ryhmien työskentely oli kahden osallisuuskoordinaattorin tuella pääasiassa tehokasta ja avointa, vaikka tehtävät näyttävätkin välillä kasautuvan samoille ihmisille. Toisaalta toimintakulttuuri salli hyvin erilaisia rooleja. Kuten kokemusteni mukaan useissa muissakin vaikuttajaryhmissä, oli tässäkin selvä tyttöenemmistö; aktiivisia poikia oli vain kaksi. Vaikuttaminen ja sitoutuminen osallisuustoimintaan näyttäisivätkin kiinnostavan nuoruudessa useimmin tyttöjä. Tulevaisuudessa olisi mielestäni hyvä pohtia sitä, miten pojatkin saadaan laajemmin kiinnostamaan vaikuttamisesta ja osallisuudesta.

Syyskuun loppupuolella 2008 nuorten työryhmä kokoontui keskustelemaan nuorisovaltuustosta tulevaisuusverstas -menetelmän merkeissä. Ongelmallisena tulevan vaikuttamismallin kannalta pidettiin muun muassa sen uskottavuutta ja päätösvallan puu-

tetta. Miten nuoria saataisiin mukaan ja aktivoitua? Miten nuoret, siinä missä aikuiset päättäjätkin omaksuisivat vaikuttamismallin ja miten aikuisten kanssa voitaisiin päästä samaan neuvottelupöytään keskustelemaan? Ratkaisukeinoksi ideoitiin ryhmäyttämistä nuorten ja päättäjien välille ja sen vaikuttamismallin laajaa esittelemistä. Mallista toivottiin helppoa ja selkeää, jotta nuoret jaksaisivat kiinnostua ja heillä olisi aikaa sille. Nuorisotyöntekijöille, kuin myös muille nuorten kanssa työskenteleville työryhmä antoi selkeän viestin siitä, että heidän tulisi tehdä vahvaa alueellista yhteisyyttä nuorten osallisuutta koskevissa asioissa, sillä uusi kunta tulisi olemaan laaja. Ongelmalliseksi oltiin aikaisemmin nähty myös nuorten vaikuttajaryhmien ja koulujen oppilaskuntien hallitusten erilaiset toimintatavat.

Työryhmän ja väliaikaisen nuorisovaltuuston tärkeimpänä ansiona voidaan mielestäni pitää vaikuttamismallia, joka meni läpi juuri sellaisena kuin nuoret olivat sen suunnitelleet. Asiasta keskusteltiin kokouksissa ja niiden ulkopuolella usein, ja minulle kävi selväksi että nuoret pitivät hyvin tärkeänä rooliaan valmisteluvaiheessa. Aikuiset, osallisuuskoordinaattorit olivat olleet mukana vain neuvomassa. Osallistamalla nuoria kuulemis- ja vaikuttamismallin valmisteluun ja suunnitteluun saadaan sille paitsi nuorten hyväksyntä, myös nuoret ottamaan itse vastuu sen toiminnasta.

6.1.2 Kokoukset ja matkat

Suomen nuorisovaltuustojen liiton Nuorten vaikuttajaryhmien huipputapaaminen järjestettiin vuonna 2008 Kuopiossa. Paikalla oli myös Jyväskylän nuorten työryhmän 6 henkinen edustajisto, jonka valvojana toimin. Nuorisotyöntekijöille oli järjestetty omia luentoja ja keskustelutilaisuuksia, joiden tärkeimpänä kantavana ajatuksina oli vaatimus lapsi- ja nuorisopolitiikan, kuten nuorten osallisuuden huomioon ottaminen kaikilla hallinnon tasoilla ja yhteiskunnan suunnittelussa sekä se, että nuoret ovat nykyisiä eivätkä vain tulevia vaikuttajia ja kansalaisia. Työryhmän nuoret pitivät kyseltäessä matkan tärkeimpänä antina verkostoitumista muiden vaikuttamisesta kiinnostuneiden nuorten kanssa.

Vuoden 2009 väliaikainen nuorisovaltuusto aloitti toimintansa ja alkoi pitämään kokouksia vähintään kerran kuukaudessa. Vaikuttamismalli ja sen suunnitteleminen oli aina puheenaiheena, mutta jo väliaikainen valtuusto otti kantaa nuoria koskeviin asioi-

hin, muun muassa peruskoulun ja lukioiden opettajien sijaisuuksiin. Jo alkuvuodesta nousi myös esille pyrkimys saada tuleville nuorisovaltuutetuille läsnäolo- ja puheoikeus kaupungin lautakuntiin, ainakin nuorisolautakuntaan. Tärkeänä pidettiin varmistaa nuorten ja päättäjien välinen riittävä vuoropuhelu ja nuorisovaltuuston tunnetuksi tekeminen. Yksittäisen nuorisovaltuutetun tehtäväksi katsottiin edustaa omaa ryhmäänsä, josta on tullut valituksi, esimerkiksi oppilaskuntaa tai nuorisotilaa. Kullekin asialle tai tehtävälle, kuten huippukokouksen järjestämiselle perustettaisiin valtuutetuista koostuva toimikunta. Myös nuorisolautakuntaan nimettäisiin edustajat. Päätettiin myös, että nuorisovaltuusto alkaisi ylläpitämään seudullisessa nettilehti Painovirheessä kerran kuukaudessa päivitettävää Nuvan kuukautiset -nimistä verkkoblogia valtuuston toiminnasta.

Väliaikaisen nuorisovaltuuston huippukokous pidettiin Jyväskylän kaupungin valtuustosalissa 29.4.2009. Kokouksessa oli jaossa hankerahaa 20 000 euroa, josta jaettiin yhteensä 16 385,10 euroa neljälletoista nuorten hankkeelle, joiden edustajat olivat paikan päällä niitä esittelemässä. Huippukokouksessa keskusteltiin ryhmissä ja toivottiin nuorille ikärajatonta, päihteetöntä vapaa-ajanvietto ja juhlimistilaa. Muiden ryhmäkeskustelujen aiheena oli se, mihin asioihin nuorisovaltuuston tulisi tulevaisuudessa ottaa kantaa ja miten nuorisovaltuuston tiedotus tulisi hoitaa. Lisäksi kokous otti kantaa Jyväskylän Lasten Parlamentin toiminnan jatkumisen puolesta ja toivoivat toiminnalle uutta työntekijää poisjääneen tilalle. (Jyväskylän kaupunki 2009.) Ryhmäkeskusteluissa oltiin hyvin yhtä mieltä siitä, että nuorisovaltuuston tulisi vaikuttaa ja ottaa kantaa kaikkiin niihin asioihin, jotka jollain tavalla koskettavat nuoria. Koulut katsottiin sopivaksi areenaksi tiedotukselle ja vastuuta siitä haluttiin sysätä niin nuorisovaltuutetuille kuin opettajillekin.

Jyväskylän kaupunginvaltuusto teki väliaikaisen nuorisovaltuuston esityksestä päätöksen perustaa nuorisovaltuuston 11.5.2009 vastaamaan kunta- ja nuorisolaissa sekä lapsi- ja nuorisopoliittisen kehittämissuunnitelmassa vaatimukseen nuorten vaikuttamis- ja kuulemisjärjestelmästä. Kaupunginvaltuusto valtuutti nuorisolautakunnan päättämään nuorisovaltuuston perustamiseen ja toiminnan käynnistämiseen liittyvistä yksityiskohdista, kuten nuorisovaltuusto oli esittänyt.

Toukokuussa Jyväskylän JOTOS –tiimin järjestämä osallisuuspäivä -niminen tilaisuus keräsi Jyväskylän alueen nuorten kanssa työskenteleviä ammattilaisia kuten nuorisohjaajia ja opettajia yhteen keskustelemaan nuorten osallisuuteen liittyvistä ajankohtaisista asioista. JOTOS on Jyväskylän, Oulun ja Tampereen yhteisötyöhanke nuorten osallisuuden käytäntöjen kehittämiseksi ja juurruttamiseksi. Aiheena olivat muun muassa paljon keskustelua herättäneet kysymykset siitä, miten nuorisovaltuuston edustaja valitaan koulusta tai nuorisotilalta ja miten nuorisotyön ja koulun yhteistyötä voitaisiin kehittää osallisuusasioissa. Jälleen kerran esille nousi moniammatillinen yhteistyö ja verkostoituminen, jonka tueksi ehdotettiin moniammatillisia kokouksia, korostettiin henkilökohtaisten kontaktien tärkeyttä ja aikuisten vastuuta ja yhteistyötä. Demokratiaa ja sen edistämistä pidettiin tärkeänä, mutta selkeää yhteistä linjaa valintamenettelylle ei löytynyt. Tiedottamista ja sen avoimuuden edistämistä peräänkuulutettiin. Nuorilla on oltava tietoa siitä, mihin voi vaikuttaa ja miten. Maahanmuuttajanuorten osallistaminen nähtiin haasteellisena, mutta asia jäi keskustelun tasolle.

Keväällä aloitettiin kouluille tiedottaminen tulevasta nuorisovaltuuston vaaleista ja nuorisopalvelut muun muassa neuvotteli osallisuuskasvatuksen lisäämistä osaksi opetussuunnitelmaa. Nuoret suunnittelivat ja toteuttivat nuorisovaltuustoa markkinoivan musiikkivideon yhdessä alan ammattilaisten kanssa teemalla "Jyväskylän huipputyppi haussa". Videota näytettiin kouluissa ja tilaisuuksissa. Sen tehoa on vaikea arvioida, mutta projekti oli selvästi merkityksellinen toiminnassa jo mukana oleville väliaikaisen valtuuston jäsenille. Tämäkin vahvisti käsitystäni siitä, että osallistamalla nuoria vaikuttamis- ja kuulemisjärjestelmän valmisteluihin saadaan heitä sitoutettua toimintaan ja luodaan toiminnalle merkitystä nuorten silmissä.

Ensimmäinen varsinainen, 40 -jäseninen nuorisovaltuusto nimitettiin nuorisovaltuuston syksyn huippukokouksessa 15.9.2009 kaupungin valtuustosalissa. Kaupungin tervehdyksen esittänyt kaupunginvaltuuston 1. varapuheenjohtaja Katja Sorri haastoi ja rohkaisi nuoria oman roolin ottamiseen yhteiskunnassa kansalaisvaikuttamisen keinoin sekä korosti vuoropuhelun tärkeyttä eri tahojen välillä kunnallisessa päätöksenteossa, nuoret huomioiden. Kokouksen parasta antia oli mielestäni se, että kokousta johtavat väliaikaisen nuorisovaltuuston jäsenet innostivat ja rohkaisivat uusia jäseniä luoden sellaista henkeä, ettei toiminta ole käytännössä tiukkapipoista vaan nuorten näköistä vaikka tärkeää onkin, ja vaikuttamaan kyllä pääsee. Huomioin myös, että tilana

valtuustosali antaa huippukokouksille niiden tarvitseman tärkeyden tunteen ja yleisen legitimitetin.

Myös hyvässä hengessä toteutunut Nuorten vaikuttamisviikon avajaisjuhla ja Jyväskylän nuorisovaltuuston virallinen esittelytilaisuus 26.9. ja sitä seuranneet nuorten järjestämät päihteettömät juhlat olivat varmasti omiaan nostattamaan hyvää henkeä. Keskusteltuani muutamien nuorten kanssa tilaisuudessa minulle kävi kuitenkin selväksi, että valintamenettelyt eri kouluilla ja nuorisotiloilla olivat olleet hyvin erilaiset. Niin nuorisopalvelut kuin väliaikainen nuorisovaltuustokin oli suositellut avoimia vaaleja, mutta ainakin kolmessa tapauksessa koulun edustaja oli valittu nopeasti oppilaskunnan hallituksen keskuudesta, peräti opettajan suostuttelemana. Valintamenettelyn puutteellisuutta kuvasi hyvin eräs 16 -vuotias nuori, jonka mukaan koko vaaleista ei oltu tiedotettu koululla kunnolla ja muut hallituksen jäsenet suostuttelivat hänet lähtemään, hän lisäsi *"En tiennyt heti mihin olin lupautunut... Kenellä tahansa tulisi kyllä olla mahdollisuus, ei vain (oppilaskunnan) hallituksen jäsenillä"*. Useat nuoret toivoivatkin jatkossa valintamenettelyyn selvyyttä ja yleisiä, sitovia ohjeita.

Vielä syyskuussa nuorisopalveluiden järjestämässä päättäjien ja nuorten keskustelutilaisuudessa *Nuorisotyö puntarissa* nousi esille nuorten vapaa-ajanviettotilojen puute ja avuksi nuoret halusivat koulujen luokkatiloja. Jälleen kerran poikkihallinnollisuus, avoimuus ja nuorisotyön ja koulujen välinen yhteistyö nousi esille kaupunginhallituksen jäsenen Jaakko Selinin todetessa, että niitä kaivattaisiin jotta luokkatilojen saanti nuorten käyttöön olisi mahdollista. Niin paikallisten päättäjien kuin nuortenkin suulla korostettiin sitä, että vastaavanlaisille keskustelutilaisuuksille on tulevaisuudessakin tarvetta, että nuorten asiat saadaan pidettyä esillä. Nuoret toivoivat nuorisolautakunnasta hyvää yhteistyökumppania nuorisovaltuustolle ryhmänä kokeneita aikuisia, jotka olisivat tukena ajamassa nuorille tärkeitä asioita.

6.2 Haastattelut

Haastattelin henkilökohtaisesti kahta Jyväskylän nuorisotoimen osallisuuskoordinaattoria, jotka työskentelevät nuorisovaltuuston ja muutenkin nuorten osallisuuden, kuulemisen ja vaikuttamismahdollisuuksien edistämisen parissa Jyväskylässä. Niin ikään henkilökohtaisesti haastattelin kolmea nuorisovaltuuston jäsentä, kahta 15 -vuotiasta

ja yhtä 16 -vuotiasta tyttöä. Nämä haastattelut olivat ennalta sovittuja. Lisäksi haastattelin Suomen nuorisovaltuustojen liiton Nuva ry:n puheenjohtajaa Sini Korpista sekä sähköpostin että internetin pikaviestimet välityksellä. Edellä mainitut haastattelut toteutin keväällä 2009 kun taas syyskuussa haastattelin spontaanisti ja lyhyesti kahta vastavalitun nuorisovaltuuston uutta jäsentä perustamisjuhlan yhteydessä.

Keväällä toteuttamieni haastattelujen aiheena olivat ensinnäkin yleisesti nuorten osallisuus, kuulemis- ja vaikuttamismahdollisuudet ja niiden merkitys nuorille. Sittemmin syvennyttiin tarkemmin nuorisovaltuuston merkitykseen ja tehtäviin yleisesti ja paikallisella tasolla. Pohdittiin nuorisovaltuuston perustamiseen liittyviä seikkoja ja sitä, miten nuorten tulisi olla mukana perustamisvaiheessa. Entä mikä merkitys mahdollisella vaikuttamis- ja kuulemisjärjestelmällä edeltävällä toiminnalla on? Pyrin kartoittamaan, millaisia odotuksia ja haasteita nuorisovaltuuston perustamiseen on liittynyt ja millaisia odotuksia sille on asetettu tulevaisuuden suhteen.

Jo haastatteluissa pyrin tuomaan esille valintamenettelyn ja siihen liittyvät mahdolliset ongelmat, tosin hyvin laihoin tuloksin. Sain kuvan, että aluksi koettiin tärkeämmäksi sellaisten henkilöiden valikoituminen valtuustoon joilla on halua ja potentiaalia edistää toimintaa, valintamenettelyn avoimuutta ja demokraattisuutta voitaisiin arvioida myöhemmin. Vähemmän kyyninen näkemys voisi olla, että valintamenettelystä haluttiin ensin saada kokemusta että sitä voitaisiin arvioida uudelleen ja kehittää demokraattisempaan suuntaan.

Osallisuuskoordinaattorin, tai muun nuorisovaltuuston toiminnasta vastaavan nuorisotyöntekijän rooli oli kaikissa kevään haastatteluissa vahvasti esillä. Kuinka paljon valtaa aikuisilla saisi olla? Mikä on heidän tehtävänsä? Miten ohjaavan nuorisotyöntekijän tulisi toimia, jotta nuorisovaltuuston tavoitteet tulisi täytettyä? Onko se nuorisotyöntekijän vastuulla?

Pyrin hyvin käytännönläheisellä tasolla herättelemään keskustelua siitä, kuinka nuorten ja päättäjien vuoropuhelua voitaisiin edistää. Voisiko nuorisotoimi tehdä jotain enemmän asian eteen ja mikä tehtävä sillä on vastaperustettuun nuorisovaltuustoon nähden? Mitä kehityshaasteita nuorisovaltuustotoiminnalla on?

Lopuksi kyselin mitä annettavaa nuorisovaltuustossa toimimisella on nuorille ja mitä nuorisotyöntekijöille. Miten kasvatuksellisuus tai ammatillinen kasvu toteutuvat? Millaisia odotuksia nuorisovaltuustoa kohtaan on? Syksyn kahdessa lyhyessä haastattelussa keskityin valintamenettelyyn, perustamiseen ja siihen, millainen tunne toiminnasta on vastavalituilla edustajilla.

7 HAASTATTELUIDEN TULOKSET

Opinnäytetyöni pääasialliset tulokset muodostuvat haastatteluista esiin nousseista teemoista ja kohokohdista ja niiden vertaamisesta lähdeaineistoon sekä omiin havaintoihin. Yhteenvedossa tarkoitukseni on nostaa esiin muutama olennaiseksi katsomani ongelma, havainto ja kehitystehtävä liittyen nuorten osallisuuteen, kuulemiseen ja vaikuttamismahdollisuuksiin sekä -järjestelmiin. Työssä usein toistuvista teemoista luon väittämiä, joiden kautta uskon varsinkin nuorisovaltuustotoimintaa voitavan kehittää.

Nuorten ja osallisuuskoordinaattorien haastatteluihin suunnittelemani pääteemat olivat mitä on osallisuuskasvatus, mikä on osallistumisen merkitys nuorille, mikä on ollut aiemman toiminnan ja väliaikaisen valtuuston merkitys, nuorisotyöntekijän tehtävä ja rooli, valintamenettely sekä kehityshaasteet toiminnalle. Lisäksi haastatteluissa nousi esille myös muita asioita, kuten nuorisovaltuutettujen vastuu. Myös ammatillisesta kasvusta ja ammatillisen yhteistyöverkoston merkityksestä keskusteltiin ammatillisessa haastattelussa. Korpiselle tekemäni haastattelut olivat huomattavasti vapaamuotoisempia eivätkö kovin tarkkaan ennalta suunniteltuja, pikemminkin keskustelun omia. Halusin tässä tapauksessa antaa haastateltavalle mahdollisimman vapaat kädet. Esille nousseita tärkeitä teemoja Korpisen haastatteluissa olivat tiedottaminen, nuorten oikeudet, nuorten osallisuuden kehitystehtävät ja haasteet sekä nuorisovaltuutettujen valintamenettely.

7.1 Osallisuuskasvatus

Osallisuuskoordinaattoreiden haastattelun aloitin keskustelemalla siitä, mitä on nuorten osallisuus ja osallisuuskasvatus, johon nuorisovaltuustotoiminta Jyväskylässä luetaan. Nuorilla otin aiheen käsittelyyn vasta haastattelun lopuksi. Jyväskylän nuoriso-

palveluiden verkkosivuilla osallisuuskasvatuksen tehtäväksi mainitaan osallisuuden, johonkin kuulumisen ja vaikuttavuuden tunne, joiden kautta kasvetaan aktiiviseksi yhteiskunnan jäseneksi (Jyväskylän kaupunki 2009).

"Osallisuuskasvatus on sitä, että kasvetaan osalliseksi siihen yhteiskuntaan, missä ollaan... nuoret pääsevät vaikuttamaan kunnantason ja myös valtakunnantason asioihin" -Osallisuuskoordinaattori1

"Osallisuudessa on kyse siitä, että on osallinen jossakin. Se voi olla jokin paikallinen ryhmä vaikkei se tekisikään mitään vaikuttamista" -Osallisuuskoordinaattori2

Nuoret lähestyivät asiaa hyvin käytännönläheisesti, esimerkiksi toteamalla:

"Mä tiedän miten tässä tilanteessa pitäis toimia koska mä olen tehny ten monta kertaa ennenkin" -Tyttö1, 16 -vuotta

Osallisuus siis nähtiin tavaksi oppia asioita ja näin yhteiskuntaan kiinnittäväksi toiminnaksi. Nuorten puheissa korostuivat konkreettiset asiat ja taidot, joita he olivat nuorisovaltuustotoimintaan osallistumalla oppineet.

7.2 Osallistumisen merkitys nuorille

Haastateltujen nuorten mukaan osallisuudella, vaikuttamismahdollisuudella eikä aina kuulluksi tulemisellakaan ole nuorille itselleen niin paljon merkitystä kuin itse asioilla, joihin vaikutetaan. Toisin sanoen sillä on suuri merkitys, mihin vaikutetaan ja että nuoret itse voivat sen päättää. Kiinnostus nuoria koskevia asioista ja politiikkaankin kohtaan kuitenkin kasvaa pikkuhiljaa ja opitaan vastuuta (Tyttö2 & Tyttö3).

"...ehkä tää sit auttaa elämässä muutenkin kun on oikeesti päässyt käsiksi tällaiseen... oikeesti vaikuttamiseen." -Tyttö3, 15 -vuotta

"Tää on silleen... auttanu mua ottaa enemmän vastuuta omista jutuista" -Tyttö2, 15 -vuotta

Myöskään osallisuuskoordinaattorien mukaan osallisuus ei saisi olla itsetarkoitus. Kuulluksi tulemisella on nuorille, ehkä heidän sitä itse huomaamattakin on kuitenkin se merkitys, että se antaa luottamusta yhteiskuntaan sekä kohottaa itsetuntoa (Osallisuuskoordinaattorit). Haastatellut nuoret olivat yhtä mieltä siitä, että kuulluksi tulemisen tarkoituksena viime kädessä parantaa nuorten elinoloja.

7.3 Aiemman toiminnan luoma pohja

Aiemmin toiminnan luomaa pohjaa eivät nuoret pitäneet välttämättömänä sen enempää kuin aikuisetkaan, mutta kovasti hyötyä siitä sanottiin olevan. Esimerkiksi ottamalla mallia muualta päästään hyvin alkuun. Valtakunnallisissa tapahtumissa mukana oleminen ja muihin vaikuttajaryhmiin tutustuminen ja niiden erojen tunteminen on hyväksi nuorille alkuun pääsemiseksi (Osallisuuskoordinaattori 1).

Nuoret olivat tyytyväisiä siitä, että olivat päässeet aikaisin suunnitteluprosessiin mukaan ja katsoivat sen tutustuttaneen toimintaan hyvin.

"Me aloitettiin niin hirveän aikaisin... saimme valita se, mitä me halutaan (nuorisovaltuustolta)" -Tyttö1

"Ainakin ihmisillä (nuorilla) on käsitys, mitä tehdään" -Tyttö3

Jos vaikuttamis- ja kuulemisjärjestelmiä järjestelmiä pyritään luomaan ilman nuorten panosta, tulee niistä helposti liian byrokraattisia ja hankalia. Ideaalitapauksessa nuoret otetaan mukaan jo suunnittelu vaiheessa ja vaikuttajaryhmän rooli määritellään nuorten halujen ja intressien mukaan. Tässä onnistuttaessa sillä on vakaa asema nuorten edustaja ja tulevaisuus varmemmalla pohjalla. (Korpinen).

Myöhemmässä haastattelussa Korpinen vielä selvensi kantaansa:

"Kun nuorisovaltuustoa luodaan kuntaan, jos ei ole ollut aiemmin minkäänlaista nuorten vaikuttajaryhmää, aiemman toiminnan luoma pohja ei ole välttämätöntä. Tärkeää kuitenkin on, että toiminnan tarkoitusta ja mallia luodaan yhteistyössä nuorten kanssa, jotta niitä aktiivisia löytyy sitten itse toimintaakin ajatellen." (Korpinen)

7.4 Nuorisotyöntekijän rooli ja tehtävä

Nuorisotyöntekijän, tässä tapauksessa osallisuuskoordinaattorin tehtävästä oltiin hyvin samaa mieltä. Tärkeää on olla aikuinen vaikuttamatta kuitenkaan päätöksentekoon. Aikuisen rooli nuoriin nähden tulisi olla neuvoja, opastava ja tukeva. Osallisuuskoordinaattorin vastuulla on se, että "homma toimii" (Tyttö3).

"Henkisiä olkapäitä...ne auttaa ja tukee meitä meidän hommissa. Jos ei ite osaa niin niiltä voi mennä kysyy. Ja sitten jos ei ite hoideta (hommia) niin niiden tehtävä on vähän heilutella sormea että pitäis vähän ryhdistäytyä" -Tyttö1

"Tukee ja tsemppaa täyttämään tavoitteet... Auttaa meitä auttamaan itseämme"
-Tyttö2

"Osallisuuskoordinaattorin tehtävähän olisi nimenomaan tehdä itsensä tarpeettomaksi... Nuorisovaltuuston alkuvaiheessa meillä on ehkä vähän isompi rooli...toivottavasti se pienenee kokoajan, kun nuorisovaltuusto alkaa elämään itse."
- Osallisuuskoordinaattori2

"Miedän täytyy luoda olosuhteita, että nuoret pääset oikeasti vaikuttamaan"
-Osallisuuskoordinaattori1

Osallisuuskoordinaattorin vastuulla on, että nuorisovaltuuston ja asioiden omistajuus säilyy nuorilla. Valtuuston hengen tulisi olla aidosti avoin, eikä jäädä vain ns. kupaksi ilman todellista merkitystä (Osallisuuskoordinaattori2). Työtä tulisi tehdä niin, että nuorisovaltuusto otetaan tosissaan ja sen legitimeetti säilyy.

"Meidän tulee tehdä työtä niin, että nuva otetaan tosissaan. Ettei siitä tule mikään nukketeatteri...ettei tästä tule nuorten kuulemisautomaatti, vaan että ihan oikeasti nuoria kuunnellaan" - Osallisuuskoordinaattori1

Nuorten mukaan taas nuorisovaltuuston uskottavuus perustuu sen tunnettavuuteen ja edustuksellisuuteen.

"Nuoret tietää mitä me ollaan ja meillä (valtuutetuilla) on nuoret takana" -Tyttö1

Haastattelemieni osallisuuskoordinaattorien mukaan vallankäyttö nuoria kohtaan voi olla nuorisotyöntekijälle eettinen ongelma. Vaikkei aikuinen pyrkisikään vaikuttamaan päätöksentekoon, voidaan niin tehdä myös tahattomasti esimerkiksi nonverbaalisen viestinnällä, kuten jonkin asian huomiotta jättämällä. Tarkoitus on kuitenkin toimia eettisesti kestävästi, ilman "kähmimistä" eli nuorten asioihin puuttumista (Osallisuuskoordinaattori2).

"Luulen, että tuomme tahtomattammekin esille omaa kantaa ja sitä kautta vaikutaankin" – Osallisuuskoordinaattori1

7.5 Valintamenettely

Haastatteluissa kävi ilmi, että nuorisovaltuuston valintamenettely on aiemmin mainitsemistani puutteistaan huolimatta nuorten valitsema ja hyväksymä, ja siksi jo tavallaan onnistunut. Nuoret ja osallisuuskoordinaattorit olivat yksimielisiä tiedottamisen tarkeydestä, niin vaaleista kuin nuorisovaltuuston toiminnasta yleensäkin. Vastuuta haluttiin valintaprosessissa ja tiedottamisessa kouluille ja oppilaskuntien hallituksille. Eräs nuori määritteli ihannevaalin seuraavasti:

"Jokainen valitsee edustajakseen, ei sitä suosituinta tyyppiä, vaan sen jolla on oikeesti kiinnostusta, ei niinkään politiikkaan mut siihen että mitä siellä mitä siellä omassa yhteisössä tapahtuu...tai Jyväskylässä tapahtuu" -Tyttö1

Osallisuuskoordinaattorit pitivät nuorisovaltuutettujen tärkeimpänä tehtävänä edustaa omaa yhteisöään, josta on tullut valituksi.

"Se mikä tässä on hyvää, on se että saamme edustajat koko uuden Jyväskylän alueelta...Tässä on myös se etu, että esimerkiksi se nuori joka tulee vaikka Tikkakosken koululta edustaa myös omaa kouluaan, eikä pelkästään itseään."

-Osallisuuskoordinaattori1

Yleisesti oltiin sitä mieltä, että alueellinen ja paikallinen edustavuus sopii nuorisovaltuustolle. Kukaan ei voi edustaa koko kunnan nuorisoa. Nuoret eivät kuitenkaan ole tasa-arvoisessa asemassa toisiinsa nähden, mikäli heitä ei valita samalla tavalla joka paikasta (Korpinen).

7.6 Nuorisovaltuutettujen tehtävä ja vastuu

Tarkoituksenani ei alun perin ollut selvittää nuorten vastuuta, mutta se nousivat esille haastatteluissa keskustelun lomassa.. Se, miten nuoria saadaan nuorisovaltuustoon mukaan ja innostumaan riippuu erityisesti siitä, miten nuoret sitä itse markkinoivat (Osallisuuskoordinaattori1). Koska asioiden omistajuus halutaan pitää nuorilla, lienee sopivaakin että niiden markkinointikin tehdään vertaismielessä. Nuorisovaltuustoa tulisi markkinoida muunakin kuin "likaisena politiikkana" (Tyttö1). Nuorten mielestä valtuustoa tulisi markkinoida asioilla.

"Täällä on nuorten juttuja... ja täällä saa oikeesti itekin tehdä" -Tyttö2

"Ja täällä pitääkin tehdä" -Tyttö3

Nuoret itse taas näkivät tehtäväkseen muun muassa yhteyden pitämisen päättäjiin ja itsensä aloitteentekijöinä heitä koskevissa asioissa.

"Pallo on meillä....Se on todettu, että ei ne päättäjät ota meihin yhteyttä jos me ei ote- ta niihin yhteyttä" -Tyttö1

Asioiden esilletuominen haastattelussa katsoakseni näyttää, että nuoret ovat oppineet ottamaan toiminnan vakavasti ja kokevat sen omakseen. Haastatellut kokivat myös nuorten oikeuksista huolehtimisen asiakseen.

"Se just että...saamme mielipiteemme kuuluviin" -Tyttö3

"Meidän kuuluu silleen tarkkaille tilannetta, että miten ne nuoret voi" -Tyttö2

Toisaalta nuorten omaa aktiivisuutta korostetaan myös liikaa. Nuorisolain 8. pykälä velvoittaa antamaan nuorille mahdollisuuden osallistua nuorisopolitiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn, mikä edellyttää nuorten omaa aktiivisuutta, mutta myös velvoit-

taa kuulemaan nuoria heitä koskevissa asioissa, mikä taas tulee tehdä vaikeivät he itse erikseen vaatisikaan. (Korpinen).

7.7 Kehitystehtäviä ja haasteita

Osallisuuskoordinaattorit katsoivat tärkeimmäksi tavoitteeksi sen, että mahdollisimman moni ja erilainen nuoria kiinnostuisi toiminnasta ja ryhmästä tulisi heterogeeninen.

Ensimmäisen virallisen nuorisovaltuuston tärkein tehtävä on nuorisovaltuuston tunnetuksi tekeminen ja lautakuntapaikkojen saaminen. Toiminnalta odotetaan hyvää tekemisen meininkiä. (Osallisuuskoordinaattorit.)

Koska nuorisovaltuusto ei ole eikä saakaan olla ainoa keino nuorille vaikuttaa, on hyvä tunnistaa ja tuoda esille myös muita osallisuuden muotoja. Kaikki keinot eivät sovi kaikille.

"Toisille käy se, että istutaan kokouksissa...osa taas halua vaikuttaa siten, että järjestää jotain tapahtumia. Tämä on se haaste, joka meillä edelleen on. Kuinka eri tavat vaikuttaa tuodaan esille?" -Osallisuuskoordinaattori1

"Kunnasta on löydyttävä nuorille sekä sekä edustuksellisen että suoran vaikuttamisen keinoja" -Korpinen

Nuoretkin toivoivat edustusta varsinkin nuorisolautakuntaan. Valtuuston tulisi kehittyä tiiviiksi ryhmäksi mahdollisimman nopeasti. Erityisenä haasteena nähtiin tiedottaminen, jonka tuloksena toivottiin nuorten oppivan tuntemaan nuorisovaltuusto ja tietämään sen tarkoitus ja päättäjät ottamaan valtuusto vakavasti. (Tyttö1 & Tyttö3).

"Sitä täytyy jotenkin saada enemmän tiedotettua, että mitä me tehdään...ketä me ollaan" -Tyttö2

Korpisen mukaan hyvin harva nuori tietää oikeuksiaan kuulluksi tulemisen vaikuttamismahdollisuuksiensa suhteen. Siksi heille tulisi tiedottaa nuorisolaista ja kuntalaista muidenkin heidän kuulemistaan koskevien säädösten ohella.

"Kun käyn kouluttamassa nuorisovaltuutettuja ja muita nuoria, minulle on joka kerta yhtä suuri yllätys, että harvat nuoret tietävät ylipäätään siitä, mikä vaikkapa kuntalaisaloite on. Puhumattakaan siitä, että kunnan päättäjille saa antaa palautetta. Tämä yhdistettynä siihen, että kuntapäättäjät odottavat nuorten tulevan oven taakse silloin, kun aihetta olisi, takaa sen, että nuorten riittävä kuuleminen kunnassa jää väliin."

7.8 Nuorisotyöntekijöiden ammatillinen kasvu

Osallisuuskoordinaattoreiden haastattelussa kävi ilmi, että nuorisovaltuustotoiminta jo itsessään synnyttää painetta tiiviiseen yhteistyöhön koulujen kanssa. Osallisuuskoordinaattorit ovat yhteydessä kouluihin nuorisovaltuuston valintaan liittyen, mutta itse edustajan valinta jää koulujen tehtäväksi. Nuorisovaltuustotoiminta pyritään kirjamaan myös Jyväskylän opetussuunnitelmaan. Koulujen avulla tavoitetaan koko ikäluokka, mikä itse asiassa helpottaa työtä. (Osallisuuskoordinaattorit.)

Nuorisovaltuustotoiminnan parissa työskentely antaa hyvin pohjan ammatilliselle kasvulle, sillä siinä ollaan tiiviisti tekemisissä ja yhteistyössä nuoreten kanssa ja aina tulee vastaan uusia asioita (Osallisuuskoordinaattori1).

"Nuorisotyö on luonteeltaan sellaista, ettei siinä voi pysähtyä...nuorten maailma muuttuu nopeasti...siinä pitää elää ajan hengessä mukana"

-Osallisuuskoordinaattori2

Muiden esille nousseiden teemojen pohjalta ammatillinen kasvu nuorisovaltuuston kanssa työskennellessä nousee hieman ristiriitaisesta vastuunotosta; Toisaalta tulisi huolehtia siitä että valtuusto on tehokas ja otetaan vakavasti, toisaalta täytyisi kunnioittaa nuorten mielipiteitä ja antaa heidän toimia ja päättää asioista itse. Nuorisovaltuuston tulisi antaa elää omaa elämäänsä, muttei nuorisotyöntekijän tulisi kuitenkaan tehdä itsestään tarpeetonta, vaan toimia taustalla nuorten asioiden edistymisen hyväksi.

"Eihän mekään vielä tiedetä vielä, mikä se nuorisovaltuusto lopulta on"

-Osallisuuskoordinaattori2

8 YHTEENVETO

Nuoret ovat yleisesti ottaen kiinnostuneita vaikuttamisesta, varsinkin nuorille tarkoitettujen vaikuttamiskanavien kautta jotka he kokevat mielekkäämmiksi kuin perinteisen kuntapolitiikan. Vaikuttamis- ja kuulemisjärjestelmät ovat tyypiltään, periaatteiltaan ja laadultaankin monenkirjavia. Niitä ei ole tarpeenkaan yhdenmukaistaa, vaan tärkeintä on että ne vastaavat kunta- ja nuorisolain sekä lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämishjelman vaatimuksia ja että nuoret ovat päässeet vaikuttamaan siihen millainen järjestelmästä tulee. Ei riitä, että nuorisovaltuusto tai jokin muu ryhmä on olemassa, vaan sen ja käsiteltyjen asioiden tulee olla nuorille läheisiä.

8.1 Osallistuminen nuorten näkökulmasta

Osallisuudella itsessään ei ole välttämättä arvokasta nuorille, vaan sille tulisi luoda merkitys. Nuoret näkevät usein tärkeäksi vaikuttaa itseään lähellä oleviin, arkipäiväisiin asioihin kuten harrastusmahdollisuuksiin, yleisesti ottaen elinoloihin (ks. 2.3.2 Mihin nuoret haluavat vaikuttaa). Vaikuttajaryhmän tulisi pysyä nuorten juttuna, jossa osallisuus tai vaikuttaminenkaan ei ole itseisarvo. Asioiden omistajuus tulisi pysyä nuorilla, sillä onhan kyse nuorten osallisuudesta. Toiminnalle tuo merkitystä se, että nuoret kokevat että heitä paitsi kuullaan myös kuunnellaan aidosti ja että heidät otetaan vakavasti.

On hyvä muistaa, ettei nuorisovaltuustossa tai muussa vaikuttajaryhmässä toimiminen sovi kaikille nuorille. Vaikuttajaryhmän jäsenten tulisi kuunnella edustamiensa nuoria ja ajaa heidän asioitaan, mutta myös matalan kynnyksen vaikuttaminen arkipäivän tilanteissa tulisi turvata. Nuorilla tulisi olla tieto siitä, mihin voi vaikuttaa ja mitkä ovat vaikuttamisen välineet.

"Mitä aiemmin pääsee vaikuttamaan oman elinympäristönsä asioihin, sitä todennäköisemmin uskoisin nuorten olevan aktiivisia kansalaisia myös jatkossa. Tärkeämpää on kuitenkin se, mitä nuorten kuuleminen ja vaikuttaminen tarjoaa koko kunnan nuorille nyt ja tulevaisuudessa. Kunnan nuorisoystävälliset päätökset lisäävät hyvinvointia ja parantavat nuorten elinoloja. Uskon, että tämä on kaikkien tämänkin päivän päättäjien intresseissä" -Korpinen

8.2 Nuorten vaikuttajaryhmät

Nuorten vaikuttajaryhmiin on kohdistunut kritiikkiä siitä, että ne kasvattavat nuorista vain tulevaisuuden päättäjiä ja ns. kunnan kansalaisia. Sen sijaan ne tulisi nähdä perinteisen poliittisen päätöksenteon rinnalla yhteiskuntaa muuttavana voimana ja antaa nuorten näkemyksille tilaa. Vallan antaminen nuorille ei ole heidän asettamistaan etulyöntiasemaan muihin ikäryhmiin nähden, vaan heidän voimavarojensa käyttöönottoa. (Horelli, Sotkasiira, Haikkola 2004, 142 - 143.)

Sini Korpinen kirjoittaa tekemässään haastattelussa: *"Nuorten kuuleminen hoidetaan joskus "pois alta" siten, että kuntaan perustetaan nuorisovaltuusto nuorisolain toteuttamiseksi. Sen jälkeen vaikuttajaryhmä unohdetaan omiin oloihinsa – nuorten kuulemisessa on enemmän sellainen hiekkalaatikkohenki: annetaan nuorille laatikko, hiekkaa ja vähän leluja, joilla leikkiä ja siinä se. Tällöin niilläkin nuorilla, jotka itse ovat nuorisovaltuutettuja, on kokemus siitä, ettei heitä kuulla."*

Tiedottaminen nuorten vaikuttajaryhmän olemassaolosta, tarkoituksesta ja tehtävistä on tärkeää, että edustavuus säilyisi. Vaikka käsiteltävät asiat voitaneen nähdä edustavuutta tärkeämpänä, on ryhmän uskottavuuden ja legitimitetin kannalta tärkeää että niin päätöksenteko kuin mahdollinen valintaprosessikin on mahdollisimman demokraattinen. Keskusteluyhteyttä nuorten asioista päättävien tahojen välillä tulisi pitää yllä.

8.3 Aikuisen rooli

Nuorten vaikuttajaryhmän parissa työskentelevän nuorisotyöntekijän pääasiallinen tehtävä on neuvoa, tukea ja opastaa nuoria, ei vaikuttaa päätöksentekoon. Työtä tulisi

tehdä ikään kuin taustalla sen eteen, että vaikuttajaryhmällä on sen tarvitsema arvovalta ja resurssit ja että toiminta ja yleisesti sujuvaa. Tulee luoda edellytykset sille, että nuoret pääsevät vaikuttamaan oman vallankäytön rajat mielessä pitäen.

Vaikuttajaryhmän parissa työskenteleminen tarjoaa hyvän alustan ammatilliselle kasvulle, koska siinä ollaan tiiviisti kosketuksissa nuorten asioiden kanssa. Tämä kuitenkin edellyttää avointa asennetta ja valppautta kohdata nuoria. Työ suorastaan edellyttää sitä, että pysytään mukana ajan hengessä ja selvillä nuorten maailmasta.

8.4 Nuorisovaltuustotoiminnan kehittäminen ja haasteet

Koska nuorisovaltuusto on luonteeltaan virallinen nuoria edustava taho, tulee sille taata riittävä arvovalta. Käytännössä tämä voi tarkoittaa vaikkapa asianmukaisten kokoustilojen antamista valtuuston käyttöön, mutta yleisimmin sitä että valtuusto otetaan osaksi kunnan päätöksentekoprosessia. Kuten nuorisolaissa (2006) todetaan, on nuoria kuultava heitä koskevissa asioissa ja annettava mahdollisuus osallistua paikallista nuorisopolitiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Täten myös nuorten edustus sellaisissa elimissä, jotka päättävät nuorten asioista, esimerkiksi nuorisolautakunnassa on perusteltua.

Keskustelua tiiviin ja avoimen yhteistyön sekä moniammatillisuuden puolesta nousi esiin useaan otteeseen koko opinnäytetyön toteutusvaiheen ajan. Useat havaitsemiani kehitystehtävät liikkuvat juuri näiden teemojen ympärillä. Tähän olen listannut tiivistettynä keskeisimmät ideat, joiden pohjalta toimintaa voitaisiin kehittää:

- Luodaan paikallinen, moniammatillinen verkosto tahoista jotka työskentelevät nuorten osallisuuden parissa, esimerkiksi osallisuuskoordinaattorit, oppilaskuntatoiminnasta vastaavat opettajat ja nuorisotalojen vastaavat nuorityöntekijät. Yhteistyöverkosto pitää säännöllisesti yhteyttä ja kokouksia
- Päättäjien ja nuorten välisiä keskustelutilaisuuksia järjestetään säännöllisin väliajoin sekä systemaattista vuoropuhelua niiden välillä. Koulutusta ja perehdytystä uusille nuorisovaltuutetuille vaikuttamisen käytännöistä jne.

- Kouluille ja nuorisotiloille vastuuta valintaprosessin käytännön järjestelyistä ja demokraattisuudesta, osittain myös tiedotuksesta.
- Nuorisovaltuutetuille vastuuta ja menetelmiä markkinoida nuorisovaltuustotoimintaa ja pitää yhteyttä nuoriin, joita he edustavat.
- Yhteistyötä muiden nuorten vaikuttajaryhmien, varsinkin paikallisten matalan kynnyksen ja ruohonjuuritason vaikuttajaryhmien, esimerkiksi Jyväskylässä Nuorten Äänen kanssa. Monipuolinen osallistuminen mahdollistettava ja turvattu.

9 POHDINTAA

Nuorten vaikuttamis- ja kuulemismahdollisuuksien edistäminen on nuorten ihmisoi-
keuden kunnioittamista, joka auttaa yhteiskuntaan kiinnittymisessä ja kasvussa aktiivi-
seksi kansalaiseksi. Osallisuuden tunne tuottaa nuorille luottamusta niin yhteiskuntaan
kuin omiin vaikuttamismahdollisuuksiinkin ja kykyihin sekä kasvattaa itsetuntoa.
Osallisuudella on myös vahva yhteisöllisyyttä ja yleistä sosialisatiota tukeva vaikutus.

Nuorten osallisuus ja vaikuttamismahdollisuudet ovat viime aikoina nousseet suoma-
laisen nuorisotutkimuksen ja nuorisotyökeskustelun keskiöön. Toivon opinnäytetyön
tuovan keskusteluun käytännönläheistä pohdintaa ja toimintaa varsinkin moniammatil-
lisen yhteistyön ja verkostoitumisen edistämiseksi, jos ei muualla niin ainakin Jyväskylässä
jonka nuorisopalveluille aion työni luovuttaa. Yhteistyöverkostot tulevat var-
maankin olemaan ja niiden kuuluukin olla jokaisessa kunnassa omanlaisensa. Tärkein-
tä on, että asia nostetaan pöydällä ja sen eteen tehdään töitä jakamalla vastuuta järke-
västi. Uskon työn tulosten vahvistavan Jyväskylän työyhteisössä jo olemassa olevia
käsitteitä siitä, miten nuorisovaltuustotoimintaa kannattaisi kehittää mutta myös nos-
tavan voimakkaammin esille nuorten näkökulmaa.

Omasta mielestäni mielenkiintoisin ja tärkeinkin esille noussut teema oli vaatimus
merkityksen antamisesta nuorten osallisuudelle. Myös ohjaavalla nuorisotyöntekijällä

on tässä tärkeä rooli. Kuten haastatteluista kävi ilmi, nuorisotyöntekijän tehtävä on huolehtia siitä, että valtuusto otetaan tosissaan.

Mielenkiintoista oli myös kuulla haastatteluissa sekä nähdä itse nuorten innostuneisuus ja alttius ottaa itse vastuu nuorisovaltuuston käsittelemistä ja siihen liittyvistä asioista. Tämä on nuorten potentiaali, jota ei mielestäni missään nimessä saisi tukahduttaa tai lannistaa. Nuorten asioille on annettava oma arvonsa, vaikkei kaikki menisi aina virallisten suunnitelmien mukaan. Toiminnan on jatkuttava aktiivisena myös tulevaisuudessa ja nuorten osallistumiseen tähtäävien rakenteiden jäätävä elämään, että nuorten kiinnostus asiaan säilyisi. Nuorisovaltuuston perustamis- ja toiminnan aloittamisvaiheessa katsoisin sopivaksi arviointikriteeriksi sen, miten erilaisiin haasteisiin ollaan valmis vastaamaan, miten niitä tunnistetaan ja millaisia odotuksia toiminnalle asetetaan.

Vaille selkeää vastausta jäi se, kuinka nuorisovaltuustosta tai muusta vaikuttajaryhmästä tiedottaminen tulisi hoitaa. Nuoret voidaan nähdä hyvänä vertaismarkkinoinnin tekijöinä, mutta myös kouluille haluttiin vastuuta. Se, miten tehtävät kuten tiedottaminen jaetaan ilman minkään tahon työtaakan lisäämistä kohtuuttomasti on mielestäni hyvä ratkaista avoimien moniammatillisten keskustelujen kautta.

Jyväskylässä pientä kyräilyä aiheuttanut valintamenettelyn epäyhtenäisyys on mielestäni hyvä ottaa vakavasti. Kuten Korpinen haastattelussa sanoi, eivät nuoret ole tasa-arvoisessa asemassa keskenään ellei heitä valita samalla tavalla joka paikasta. Viimeinen sanahan kuitenkin on, ainakin Jyväskylässä, nuorisovaltuuston huippukokouksilla, eli kahdella sääntömääräisellä kokouksella. Ehkä nuorisovaltuustojen tulisi edellyttää, että sen jäsenet ovat demokraattisesti valittuja ja että yhteisö, jota he edustavat ovat saaneet tiedon valintamenettelystä.

Uskoakseni Jyväskylässä uusi nuorisovaltuusto on kokonaiskuvaa ajatellen lähes mallikelpoisessa tilassa, suurilta osin sen ansiosta että toiminnalle oli vahva pohja sekä entisessä maalaiskunnassa että kaupungissa. Mutta miten toiminta tulisi aloittaa kunnassa, jossa mitään edellisten vaikuttamisjärjestelmien luomaa aktiiviryhmää ja luottamusta nuorten ja aikuisten välillä ei ole? Työ on varmasti aikaa vievää, ja tavoite

siitä että Suomen jokaisessa kunnassa olisi jonkinlainen vaikuttamis- ja kuulemisjärjestelmä vuoden 2010 loppuun mennessä saattaa jäädä täyttämättä, paitsi paperilla.

Rakenteiden ja toimintakulttuurien vakiintuessa lienee selvää, että raportointia ja tutkimusta nuorisovaltuustoista ja muista nuorten vaikuttamis- ja kuulemisjärjestelmistä on jatkettava. Toimintojen jatkuvuuden vuoksi asia olisi mielestäni pidettävä esillä esimerkiksi valtakunnallisessa nuorisotutkimuksessa, ettei nuorten osallisuutta alettaisi pitää liian itsestään selvänä. Erityisesti on otettava huomioon nuorten näkökulma siitä, mitä osallisuus heille merkitsee käytännön tasolla ja mihin he haluavat vaikuttaa.

LÄHTEET

Anttiroiko, Ari-Veikko 2003. Kansalaisosallistuminen, osallisuus ja vaikuttaminen tietoyhteiskunnassa. Teoksessa Bäcklund, Pia (toim.) Tietoyhteiskunnan osallistuva kansalainen. Tapaus Nettimaunula. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Allianssi 2008. Nuorisotyön yhteiskunnallinen merkitys. Nuoret ovat kunnan tulevaisuus. Diaesitys. PPT-dokumentti. Päivitetty 19.09.2008. Luettu 12.08.2009.

Cederlöf, Petri 2007. Nuorisotoimet rakennemuutoksen kynnyksellä. Selvitys kunnallisen nuorisotyön asemasta ja haasteista kunta- ja palvelurakenteen uudistuksessa, sekä Humanistisen ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyöstä. Sarja C. Opetusmateriaalit 14. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu

Euroopan komissio 2001. EU:n nuorisopolitiikan uudet tuulet. Euroopan komission valkoinen kirja. Bryssel: Euroopan yhteisöjen komissio.

Euroopan unioni 2006. Nuorisopolitiikkaa koskeva valkoinen kirja. WWW-dokumentti.

http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/youth/c11055_fi.htm. Päivitetty 08.05.2006. Luettu 25.11.2009.

Flöjt, Anu 1999. Nuoret ympäristön kehittäjinä - Nuorten Ääni -ryhmän menetelmäopas. Osallisuushankekatsaus. Helsinki: Sisäasiainministeriö.

Freire, Paulo 2005. Sorrettujen pedagogiikka. Tampere: Vastapaino.

Gretschel, Anu 2007. Nuori, ei asiakkaaksi vaan vaikuttamaan nuorisotyön keinoin. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 243 - 260.

Horelli, Liisa & Vepsä, Kirsti 1995. *Ympäristön lapsipuolet*. Helsinki: Itsenäisyyden juhluvuoden lastenrahaston säätiö.

Horelli, Liisa; Sotkasiira, Tiina & Haikkola, Lotta 2004. Nuoret uuden osallistumiskulttuurin tienraivaajina. Teoksessa Paakkunainen, Kari (toim.) Nuorten ääni ja kunnantalon heikko kaiku. Nuoret kunnallisessa demokratiassa ja paikallisissa vaikuttajaryhmissä. Helsinki: Opetusministeriö, 135 - 142.

Hämäläinen, Juha 2008. Nuorten osallisuus. Teoksessa Suomen sosiaalipedagoginen seura ry. Sosiaalipedagoginen aikakauskirja. Vuosikirja 2008. Kuopio: Suomen sosiaalipedagoginen seura, 13 - 34.

Kaihari-Salminen, Kristiina. Luento 05.09.2009. Lasten ja Nuorten Foorumi - Osallistavaa toimintakulttuuria jakamassa. Opetusneuvos. Opetushallitus.

Jyväskylän kaupunki 2009. Osallisuuskasvatus. WWW-dokumentti.

<http://www.jyvaskyla.fi/nuoriso/osallisuuskasvatus>. Päivitetty 20.08.2009. Luettu 21.10.2009.

Jyväskylän kaupunki. Nuorten foorumi. Ryhmän WWW-sivut.

<http://www3.jkl.fi/nuoriso/foorumi/ajankohtaista.html>. Päivitetty 03.10.2008. Luettu 22.10.2009.

Kiilakoski, Tomi 2007. Lapset ja nuoret kuntalaisina. Teoksessa Gretschel, Anu & Kiilakoski, Tomi 2007 (toim.) Lasten ja nuorten kunta. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 8 - 20.

Kolu, Antti 2009. Puhe 26.09.2009. Nuorten vaikuttamisviikon avajaisjuhla. Nuorisotoimenjohtaja. Jyväskylän kaupunki.

Korpinen, Sini 2008. Nuorten kuulemiseen on herättävä nyt! Kolumni teoksessa Myllyniemi, Sami 2008. Mitä kuuluu? Nuorisobarometri 2008. Helsinki: Opetusministeriö, 116 – 117.

Kuntalaki 365/1995. WWW-dokumentti. <http://www.finlex.fi>. Ei päivitystietoja. Luettu 04.08.2009

Lastensuojelulaki 417/2007. WWW-dokumentti. <http://www.finlex.fi>. Ei päivitystietoja. Luettu 04.08.2009

Myllyniemi, Sami 2008. Mitä kuuluu? Nuorisobarometri 2008. Helsinki: Opetusministeriö

Nivala, Elina 2008. Syrjäytymisestä osallisuuteen. Teoksessa Suomen sosiaalipedagoginen seura ry. Sosiaalipedagoginen aikakauskirja. Vuosikirja 2008. Kuopio: Suomen sosiaalipedagoginen seura, 5 - 12.

Nuorisolaki 72/2006. WWW-dokumentti. <http://www.finlex.fi>. Ei päivitystietoja. Luettu 04.08.2009

Nurmi, Jan-Erik 1995. Nuoruusiän kehitys: etsintää, valintoja ja noidankehiä. Teoksessa Lyytinen, Paula, Korhonen, Mikko & Lyytinen, Heikki (toim.) Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan. Helsinki: WSOY, 256 -

Opetusministeriö 2005. Suomen kansallinen raportti osallistumista koskevien tavoitteiden toimeenpanosta. PDF-dokumentti.

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/kansainvalinen_yhteistyö/valikoisen_kirjan_seuranta/asiakirjat2005/Participation_report_fi_2005_final.pdf. Päivitetty 21.11.2006. Luettu 26.11.2009.

Opetusministeriö 2007. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007-2011. PDF-dokumentti.

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisopolitiikka/kehittämisohjelma/liitteet/lapsi_ja_nuorisopolitiikan_kehittämisohjelma.pdf. Päivitetty 11.12.2007. Luettu 04.08.2009

Paakkunainen, Kari 2004. Kohtaavatko nuorten odotukset ja perinteiset poliittiset instituutiot paikallistasolla? Teoksessa Paakkunainen, Kari (toim.) Nuorten ääni ja kunnantalon heikko kaiku. Nuoret kunnallisessa demokratiassa ja paikallisissa vaikuttajaryhmissä. Helsinki: Opetusministeriö, 6 - 8.

Paakkunainen, Kari & Myllyniemi, Sami 2004. Ohut kuntakansalaisuus ja uudet linkittäjät: Nuoret kunnallisessa demokratiassa ja paikallisissa vaikuttajaryhmissä. Teoksessa Paakkunainen, Kari (toim.) Nuorten ääni ja kunnantalon heikko kaiku. Nuoret kunnallisessa demokratiassa ja paikallisissa vaikuttajaryhmissä. Helsinki: Opetusministeriö, 10 - 111

Rantakokko, Jukka-Pekka 2006. Nuorten vaikuttajaryhmät kunnissa 2006. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

Selin, Jaakko 2009. Puheenvuoro 29.09.2009. Nuorisotyö puntarissa - keskustelutilaisuus. Kaupunginvaltuutettu. Jyväskylän kaupunki.

Sorri, Katja 2009. Puhe 15.09.2009. Jyväskylän nuorisovaltuuston huippukokous. Kaupunginvaltuuston varapuheenjohtaja. Jyväskylän kaupunki.

Suomen nuorisovaltuustojen liitto 2009a. Historia. WWW-dokumentti. <http://www.nuva.fi/Liitto/Historia/tabid/901/language/fi-FI/Default.aspx>. Ei päivitystietoja. Luettu 13.08.2009.

Suomen nuorisovaltuustojen liitto 2009b. Toimintasuunnitelma 2009. PDF-dokumentti. http://nuva.istart.fi/Portals/29/documents/Toimintasuunnitelma%202009%20-%20lopullinen_20081209.pdf. Päivitetty 21.11.2008. Luettu 13.08.2009

Vainila, Erika 2009. Nuorisolain 8 § - Nuorten oikeus osallistua. Teoksessa Gretschel, Anu (toim.) Nuorten vaikuttamismahdollisuuksien arviointi 2008. Nuorisotutkimusverkosto. Verkkojulkaisu26. WWW-dokumentti. <http://www.valtikka.fi/Toimintaa/8-pykala-hanke>. Päivitetty 05.03.2009. Luettu 05.08.2009

Valkonen, Emilia 2009. Keskustelutilaisuuksien vaikutukset. Teoksessa Gretschel, Anu (toim.) Nuorten vaikuttamismahdollisuuksien arviointi 2008. Nuorisotutkimusverkosto. Verkkojulkaisu26. WWW-dokumentti. <http://www.valtikka.fi/Toimintaa/8-pykala-hanke>. Päivitetty 05.03.2009. Luettu 05.08.2009

Valtioneuvosto 2007. Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelma. PDF-dokumentti. <http://www.valtioneuvosto.fi/hallitus/hallitusohjelma/pdf/hallitusohjelma-painoversio-040507.pdf>. Päivitetty 19.08.2008. Luettu 25.11.2009.

Yleissopimus lapsen oikeuksista. WWW-dokumentti.

http://www.unicef.fi/files/unicef/pdf/Lasten_oik_sopimus.pdf. Päivitetty 28.11.2001. Luettu 05.08.2009.

Nuorisovaltuuston säännöt

Jyväskylän nuorisovaltuusto (Nuva) on 13–20 –vuotiaiden jyväskyläläisten nuorten vaikuttamiskanava, joka edustaa kaikkia Jyväskylän nuoria.

1. Nuorisovaltuuston toiminta-ajatus ja -periaatteet
2. Nuorisovaltuuston tehtävät
3. Nuorisovaltuuston toimintakausi
4. Nuorisovaltuutetut
5. Nuorisovaltuuston hallitus
6. Toimikunnat
7. Nuorisovaltuuston edustajana toimiminen
8. Nuorisovaltuusto hallinnollisesti
9. Osallisuuskoordinaattori
10. Säännöstö
11. Nuorisovaltuuston viestintä

1. Nuorisovaltuuston toiminta-ajatus ja -periaatteet

Nuorisovaltuusto vastaa kunta- ja nuorisolain sekä lapsi- ja nuorisopoliittisen ohjelman vaatimukseen nuorten kuulemisesta ja vaikuttamisjärjestelmästä.

Toiminta on poliittisesti sitoutumatonta.

2. Nuorisovaltuuston tehtävät

Nuorisovaltuuston tehtävänä on lisätä ja parantaa nuorten osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuuksia, huolehtia, että nuoria kuullaan heitä koskevilla asioilla ja toimia sanansaattajana nuorten ja päättäjien välillä.

Nuorisovaltuusto järjestää keskustelutilaisuuksia, ottaa kantaa, tekee esityksiä ja ehdotuksia nuoria koskevilla asioilla sekä rahoittaa nuorten omia hankkeita. Se myös kannustaa kaikkia nuoria tekemään, vaikuttamaan ja ajattelemaan itse.

Nuorisovaltuusto jakaa vuosittain nuorisovaltuuston talousarvioon varattua hankerahaa nuorten omiin hankkeisiin. Nuorisovaltuusto tekee päätösesityksen hankerahan jaosta. Nuorisajohtaja tekee nuorisovaltuuston esityksen pohjalta päätökset.

3. Nuorisovaltuuston toimintakausi

Nuorisovaltuuston toimintakausi on yksi vuosi. Nuorisovaltuuston kausi vaihtuu aina syksyllä.

Nuorisovaltuusto kokoontuu toimintakauden aikana vähintään 5 kertaa ja järjestää kaksi Huippukokousta vuosittain.

Nuorisovaltuuston kokouksiin on kuka tahansa tervetullut seuraamaan, kunhan ilmoittautuu ennakolta osoitteeseen nuva@jkl.fi.

4. Nuorisovaltuutetut

Nuorisovaltuusto kuuluu vähintään 20 ja enintään 40 edustajasta, jotka edustavat Jyväskylän yläkouluja (10), lukioita (9), ammatillisia oppilaitoksia (Jyväskylän ammattiopistosta 5, kristillisestä 1, kotitalousoppilaitoksesta 1) ja nuorisotiloja (10). Lisäksi nuorisovaltuusto varaa paikan vähintään neljälle (4) toiminnasta kiinnostuneelle nuorelle, jotka valitaan syksyn huippukokouksessa.

Nuorisovaltuutettu sitoutuu toimikautensa aikana käymään kokouksissa, olemaan aktiivinen ja noudattamaan sääntöjä.

Mikäli edustaja luopuu paikastaan kesken kauden, hänen taustatahonsa valitsee uuden edustajan hänen tilalleen.

5. Nuorisovaltuuston hallitus

Nuorisovaltuustolla on hallitus, jonka ensisijaisena tehtävänä on valmistella asioita nuorisovaltuuston kokouksiin.

Nuorisovaltuusto järjestäytyy ensimmäisessä kokouksessaan ja valitsee itselleen puheenjohtajan, ensimmäisen ja toisen varapuheenjohtajan, sihteerin ja varasihteerin, tiedottajan, kokousvastaavan sekä rahastonhoitajan. Nämä muodostavat nuorisovaltuuston hallituksen.

Hallituksen kokouksiin on kuka tahansa nuorisovaltuutettu tervetullut.

6. Toimikunnat

Nuorisovaltuuston hallitus tai nuorisovaltuutettu voi ehdottaa perustettavaksi toimikuntaa tietyn asian ympärille. Toimikunnalla on päätäntävalta valmistella asiaa.

7. Nuorisovaltuuston edustajana toimiminen

Nuorisovaltuusto valitsee keskuudestaan edustajan/edustajia pyydettyä mm. nuorisolautakuntaan tai Suomen nuorisovaltuustojen edustajistoon. Nuorisovaltuutettu sitoutuu hoitamaan edustustehtävänsä hyvin ja antaumuksella.

8. Nuorisovaltuusto hallinnollisesti

Hallinnollisesti nuorisovaltuusto sijoittuu sivistyspalvelujen palvelualueeseen, nuorisolautakunnan alaisuuteen.

Nuorisolautakunta vahvistaa nuorisovaltuuston kokoonpanon ja säännöt aina kauden vaihduttua.

9. Osallisuuskoordinaattori

Nuorisovaltuuston tukena ja apuna toimii osallisuuskoordinaattori. Tehtävinä on auttaa nuorisovaltuustoa ja "toimia henkisenä olkapäänä." Tärkeää on kannustaa ja neuvoa, ei tehdä päätöksiä tai ohjailia päätöksiä. Osallisuuskoordinaattori vastaa nuorisovaltuuston rahaliikenteestä yhdessä rahastonhoitajan kanssa.

10. Säännöstö

Nuorisovaltuusto tarkistaa kauden lopussa säännöt ja tekee haluamansa muutokset.

11. Nuorisovaltuuston viestintä

Nuorisovaltuuston viestintä on avointa ja vuorovaikutukseen ja osallistumiseen kannustavaa.

1. Mitkä ovat osallisuuskasvatuksen keskeisimmät tehtävät?

- Millainen haaste se on nuorisotyöntekijälle? Vai koetteko sen haasteelliseksi?
- Koetteko sen tärkeäksi? Miksi?

2. Jyväskylän väliaikainen nuorisovaltuusto on koottu kahdesta vaikuttamiselimestä (NÄ ja Nufo). Onko nuorisovaltuustoa perustettaessa tärkeää, että sille on jokin aiemman toiminnan luoma pohja ja aktiiviryhmä? Onko siitä ollut hyötyä? Miten?

- Ovatko yhteiset matkat olleet tärkeitä? Mitä niillä on opittu?

3. Millaisia paikallisia haasteita osallisuustoimintaan on liittynyt?

4. Mikä on osallisuuskoordinaattorin tehtävä?

- Suhteessa nuoriin?
- Suhteessa nuorisovaltuuston tavoitteisiin?

5. Millainen valta osallisuuskasvattajilla on? Tuottaako se eettisiä ongelmia? Millainen ammattilaisen roolin tulisi olla?

6. Millaisen vastuun valtuuston olemassaolo asettaa sen parissa työskentelevälle nuorisotyöntekijälle? (Osallisuuskoordinaattorille)

7. Mikä merkitys osallisuuskasvatuksella on mielestäsi nuorille?

- Yleisesti?
- Paikallisesti? (uudessa Jyväskylässä)

8. Nuorisovaltuustoon valitaan jäsenet kouluista, ammatillisista oppilaitoksista sekä nuorisotaloilta. Voidaanko tätä ammatillisesta näkökulmasta pitää hyvänä ratkaisuna?

- Millaisia haasteita tähän tarvittava laaja yhteistyöverkosto voi tuottaa?

Onko yhteistyötä jo olemassa?

- Lisääkö valintamenettely koordinaattorin työtaakkaa ja mitä se edellyttää?

- Mitä tulee erityisesti ottaa huomioon tässä valintamenettelyssä? Mitä jää nähtäväksi?

9. Millaisia kehityshaasteita osallisuushankkeella on Jyväskylässä?

Esim. monikulttuurisuus, alueellisen edustuksen varmistaminen ja paikallinen osallisuus, valtuuston uskottavuuden takaaminen?

10. Mitkä tulevat olemaan syksyllä valittavan uuden nuorisovaltuuston keskeisimmät tehtävät? Entä nuorisotoimen tehtävät vastaperustettuun valtuustoon nähden?

11. Mitä annettavaa nuorisovaltuustossa vaikuttamisella on antaa nuorisolle?

12. Miten nuorten ja päättäjien vuoropuhelua voitaisiin uskoaksenne edistää?

13. Millaisia odotuksia sinulla on nuorisovaltuuston suhteen?